

Міністерство освіти і науки України
Київський університет імені Бориса Грінченка
Кафедра світової літератури

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-методичної
та навчальної
роботи

О.Б.Жильцов

2015_ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зарубіжна література

напрямок підготовки 6.020102 Книгознавство, бібліотекарство і бібліографія

Гуманітарний інститут

2014-2015 рік

Робоча програма Зарубіжна література для студентів
напряму підготовки 6.020102 Книгознавство, бібліотекарство і бібліографія
Галузь знань 0201 "Культура"
2014 року - 66 с.

Тетяна Анатоліївна Динниченко, старший викладач кафедри світової літератури
Гуманітарного інституту.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри світової літератури

Протокол від "11" лютого 2015 року № 5

Завідувач кафедри

 (Ю.І. Ковбасенко)
(підпис)

(прізвище та ініціали)

Години відповідають робочому навчальному плану.

Заступник директора Гуманітарного інституту
з науково-методичної та навчальної роботи

 (О.В. Єременко)

Схвалено Вченою радою Гуманітарного інституту

Протокол від. "10" березня 2015 року № 6

Вчений секретар (Т.Л.Видайчук)

© _____, 2015 рік

© _____, 2015 рік

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
УКРАЇНИ**

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Кафедра світової літератури

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

Зарубіжна література

Для напряму підготовки
6.020102 Книгознавство, бібліотекарство і бібліографія

Галузь знань 0201 "*Культура*"

(освітньо-кваліфікаційний рівень "*бакалавр*")

за вимогами кредитно-модульної системи

Київ 2014

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
УКРАЇНИ**

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Кафедра світової літератури

«ПОГОДЖЕНО» «ЗАТВЕРДЖЕНО»

Проректор

з науково-методичної та вченою радою Гуманітарного інституту,
навчальної роботи

_____ О.Б. Жильцов протокол № ____ від «__» _____ 2014 р.

«__» _____ 2014 р. Учений секретар _____

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

Зарубіжна література

Для напряму підготовки

6.020102 Книгознавство, бібліотекарство і бібліографія

Галузь знань 0201 "Культура"
(освітньо-кваліфікаційний рівень "бакалавр")

УХВАЛЕНО

на засіданні кафедри світової літератури,
протокол № 2 від «05» лютого 2014 року

завідувач кафедри _____ Ю. І. Ковбасенко

Київ 2014

Зарубіжна література. Робоча програма навчальної дисципліни. – К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2014. – 66 с.

Укладач: Тетяна Анатоліївна Динниченко, старший викладач

Рецензенти:

Кузьменко Володимир Іванович, доктор філологічних наук, професор кафедри світової літератури Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Вишницька Юлія Василівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри світової літератури Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.	5
Структура програми навчальної дисципліни	
I. Опис предмета навчальної дисципліни	7
II. Тематичний план навчальної дисципліни.	8
III. Програма.	10
<i>Змістовий модуль I. Антична література. . . . .</i>	<i>10</i>
<i>Змістовий модуль II. Література Середньовіччя та Відродження. . . . .</i>	<i>11</i>
<i>Змістовий модуль III. Література XVII-XVIII ст. . . . .</i>	<i>14</i>
<i>Змістовий модуль IV. Література XIX ст. . . . .</i>	<i>16</i>
<i>Змістовий модуль V. Література кінця XIX – першої половини XX ст. . . . .</i>	<i>19</i>
<i>Змістовий модуль VI. Література 60-х рр. XX – початку XXI ст. . . . .</i>	<i>27</i>
IV. Навчально-методична карта дисципліни «Історія зарубіжної літератури»	31
V. Плани семінарських занять.	33
VI. Тематики для самостійного опрацювання.	48
Карта самостійної роботи студента.	55
VII. Система поточного та підсумкового контролю.	56
VIII. Методи навчання.	58
IX. Методичне забезпечення курсу	59
X. Питання для підготовки до ПМК (залік).	59
XI. Рекомендована література	
Основна.	62
Додаткова.	64

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Історія зарубіжної літератури» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою світової літератури на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів відповідно до навчального плану для всіх спеціальностей денної форми навчання.

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяг знань, які має засвоїти бакалавр відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Історія зарубіжної літератури», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

«Історія зарубіжної літератури» є складовою частиною дисциплін філологічного циклу нормативного блоку. Її вивчення передбачає розв'язання низки **завдань фундаментальної професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації**, зокрема: опанування системою знань про закономірності світового літературного процесу від античності до нашого часу, національну своєрідність літературних процесів у різних країнах Європи, суттєві особливості художньої майстерності найзначніших письменників зазначених епох, професійну підготовку висококваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців у галузі освіти відповідно до вітчизняних та європейських стандартів.

Мета курсу – розкрити закономірності світового літературного процесу від Античної доби до доби постмодернізму, національну своєрідність літературних процесів у різних країнах Європи, художні особливості творчості визначних письменників.

Завдання курсу:

- формування уявлень про вплив соціокультурних та економічних чинників на розвиток літератури європейських країн;
- виявлення художніх домінант стилів епох та індивідуальних стилів письменників;
- аналіз та інтерпретація найвизначніших художніх творів зазначеного в історії світової літератури;
- розвиток умінь роботи з літературознавчими джерелами;
- закріплення і поглиблення теоретичних знань, які складають основу курсу, зокрема, поняття художнього напрямку, стилю, течії, жанру та ін.

У процесі вивчення курсу важливо зосередити увагу на **засвоєнні знань** із таких питань: проблема періодизації історії зарубіжної літератури, дискусійні питання щодо визначення провідних художніх стилів, визначення філософських і художніх домінант творчості видатних європейських письменників.

Підвищенню ефективності семінарських занять сприятиме передбачене програмою виконання індивідуальних навчально-дослідницьких завдань з актуальних проблем історії зарубіжної літератури.

Під час лекційних і семінарських занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи студенти мають **набути такі уміння та навички:**

- самостійно аналізувати та здійснювати інтерпретацію художніх текстів згідно з естетичними категоріями;
- самостійно визначати жанрові особливості вивчених творів;
- самостійно визначати суттєві художні особливості перекладів художніх текстів;
- самостійно проводити дослідження художніх текстів з використанням завдань за запланованою програмою;
- самостійно складати бібліографію творів письменників;
- самостійно користуватися словниково-довідковою літературою та складати бібліографію з визначеної проблеми;
- самостійно готувати повідомлення (доповідь) щодо проблем дослідження художніх творів.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 216 год, із них 42 год – лекції, 42 год – семінарські заняття, 12 год – індивідуальна робота, 12 год — модульний контроль, 108 год – самостійна робота, підсумковий контроль (залік).

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: історія зарубіжної літератури Середньовіччя та Відродження.

Курс:	Галузь знань, напря́м підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: <i>6 кредитів</i></p> <p>Змістові модулі: <i>6 модулів</i></p> <p>Загальний обсяг дисципліни (години): <i>216годин</i></p> <p>Тижневих годин: <i>6 години</i></p>	<p>Галузь знань <i>0201" Культура"</i></p> <p>Напря́м підготовки 6.020102 Книгознавство, бібліотекарство і бібліографія</p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень <i>"бакалавр"</i></p>	<p>Нормативна</p> <p>Рік підготовки: 1.</p> <p>Семестр: 2.</p> <p>Аудиторні заняття:<i>96 години,</i> з них: Лекції(теоретична підготовка): <i>42 години</i></p> <p>Семінарські заняття: <i>42 години</i></p> <p>Індивідуальна робота: <i>12годин</i></p> <p>Самостійна робота:<i>108 годин</i></p> <p>модульний контроль: <i>12 години</i></p> <p>Вид контролю:Залік</p>

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Лекцій	Семінарських	модульн. контроль	Інд. робота	Самостійна робота	Семестровий контроль
Змістовий модуль I. Історія зарубіжної літератури Античної доби								
1.	Література Давньої Греції		2	2			6	
2.	Література Давнього Риму		2	2	2	2	6	
<i>Разом</i>		24	4	4	2	2	12	
Змістовий модуль II. Історія зарубіжної літератури Середньовіччя та Відродження								
3.	Література доби Середньовіччя		2	2			8	
4.	Література доби Відродження		2	2	2	2	8	
<i>Разом</i>		28	4	4	2	2	16	
Змістовий модуль III. Історія зарубіжної літератури XVII-XVIII ст.								
5.	Література XVII ст.		2	2			8	
6.	Література XVIII ст.		2	2	2	2	10	
<i>Разом</i>		30	4	4	2	2	18	
Змістовий модуль IV. Історія зарубіжної літератури XIX ст.								
7.	Література доби романтизму		4	4			8	
8.	Література доби реалізму		4	4	2	2	10	
<i>Разом</i>		38	8	8	2	2	18	
Змістовий модуль V. Історія зарубіжної літератури кінця XIX – першої половини XX ст.								
9.	Літературні напрями межі XIX-XX ст.: натуралізм, імпресіонізм, символізм		4	4			6	

10.	«Срібна доба» російської поезії		2	2				
11.	Модернізм як світосприйняття та художній напрям. Авангардистські напрями і течії		2	2	2		10	
12.	Європейська драма межі століть		2	2		2	6	
13.	Формування і розвиток літературного екзистенціалізму		2	2				
14.	Драматургія XX ст. Епічний театр Б. Брехта		2	2				
Разом		54	14	14	2	2	22	
Змістовий модуль VI. Історія зарубіжної літератури 60-х рр. XX – початку XXI ст.								
15.	Філософія та естетика літератури абсурду. Антидрама та антироман		2	2			-	
16.	Тематика, проблематика та жанрове розмаїття повоєнної літератури		2	2			10	
17.	Постмодернізм як культурний феномен перехідної доби		4	4	2	2	12	
Разом		42	8	8	2	2	22	
Разом за навчальним планом		216	42	42	12	12	108	

III. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I Історія античної літератури

Лекція 1 (2 год)

Давньогрецька література

Давньогрецька література: хронологічні межі та періодизація. Архаїчний період: давньогрецькі міфи та епічна поезія Гомера «Іліада» та «Одіссея». Гомерівське питання.

Класичний період розвитку давньогрецької літератури: розквіт лірики (Тіртей, Солон, Архілох, Алкей, Сапфо, Анакреонт, Піндар); творчість афінських поетів-трагіків: Есхіла, Софокла, Евріпіда і «батька комедії» – Арістофана. Давньогрецька класична проза: історик Геродот, оратор Демосфен, філософи Платон та Арістотель.

Елліністичний період: побутова комедія (п'єси Менандра) та інтимна лірика. Римський період. Сатира Лукіана та історіографія (Плутарх).

Основні поняття: міф, міфологія, цикли (кікли) міфів, епос, епічна поезія, лірика, драма, трагедія, комедія, «гомерівського питання», катарсис, новоаттична комедія.

Література:

1. Гомер. Іліада. Одіссея. // Библиотека всем. лит. – Т. 3. – М., 1967.
2. Антична лірика. // Библиотека всем. лит. – Т. 4. – М., 1968.
3. Антична драма. // Библиотека всем. лит. – Т. 5. – М., 1970.
4. Антична література // Тема. На допомогу вчителю зарубіжної літератури. – 1998. № 1. – С. 14-17.
5. Кун М. А. Легенди та міфи стародавньої Греції. – К., 1993.
6. Султанов Ю. І. У світі античної літератури: Посібник для вчителя. – Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2002. – С. 24-40 (Гомер), 50-64 (античний театр).
7. Содомора А. Жива античність. – Львів: Срібне слово, 2003.
8. Стоун И. Греческое сокровище: Биографический роман о Генри и Софье Шлиманах. Пер. с англ. – М.: Прогресс, 1979.
9. Шалагінов Б. Б. Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ ст.: Іст.-естет. нарис. – К. Вид дім «КМ Академія», 2004. – С. 16-26 (міфологія), 26-37 (Гомер), 48-65 (афінська трагедія).

Семінар 1

Давньогрецька міфологія і Гомерів епос. Афінська трагедія (2 год.)

Лекція 2(2 год)

Давньоримська література

Періодизація давньоримської літератури. Архаїчний період історичні легенди ті міфи. Перший період розвитку писемної літератури. Вплив давньогрецької літератури. Швидкий розвиток епосу, історіографії, трагедії. Розвиток комедії, що постала з римських національних фольклорних джерел. Комедії Плавта і Теренція.

Література періоду кризи республіки, її загибелі та громадянських воєн: творчість Ццерона, філософська поема Лукреція «Про природу речей», лірика Катулла.

Література доби імперії – «золотий вік» римської літератури. Творчість Вергілія, Горація, Овідія.

Література I-II ст. н. е. («срібний вік»). Римські письменники-сатирики – Петроній, Марціал, Ювенал. Роман Апулей «Метаморфози, або Осел».

Основні поняття: історична легенда, культ, сатура, ателана, римська комедія, філіппіка, еклога, сатира, епіграма, буфонада.

Література:

1. Антична лірика. // Библиотека всемирной литературы. – Т. 4. – М., 1968.
2. Антична драма. // Библиотека всемирной литературы. – Т. 5. – М., 1970.
3. Вергілій. Буколики. Георгіки. Енеїда // Библиотека всемирной литературы. – Т. 7. – М., 1969.
4. Ахилл Татій. Левкіппа и Клітофонт. Лонг. Дафніс и Хлоя. Петроній. Сатирикон. Апулей. Зодотой осел. // Библиотека всемирной литературы. – Т. 5. – М., 1970.
5. Антична література // Тема. На допомогу вчителю зарубіжної літератури. – 1998. № 1. – С. 55-76.
6. Содомора А. Жива античність. – Львів: Срібне слово, 2003.
7. Султанов Ю. І. У світі античної літератури: Посібник для вчителя. – Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2002. – С. 70-90.
8. Шалагінов Б. Б. Зарубіжна література: Від античності до початку XIX ст.: Іст.-естет. нарис. – К. Вид дім «КМ Академія», 2004. – С. 85-100.
9. Ярхо В. Н., Полонская К. П. Античная лирика. – М.: Высшая школа, 1967. – С. 138-149 (Вергілій), 164-181 (Гораций), 181-197 (Овідій).

Семінар 2

«Золота доба» римської літератури (2 год.)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Історія зарубіжної літератури Середньовіччя та Відродження

Лекція 3(2 год)

Література доби Середньовіччя

Середньовічна література: хронологічні межі та періодизація. Народний епос раннього Середньовіччя. Героїчні та фантастичні саги. Кельтські саги (скелі) про Кухуліна. Скандинавські саги. «Старша Едда»: міфологічні, дидактичні, героїчні пісні. «Молодша Едда» Сноррі Стурлусона.

Тематичне розмаїття літератури зрілого Середньовіччя: релігійна література, лицарська література, міська література. Система жанрів лицарської літератури: героїчний епос, куртуазна лірика, лицарський роман.

Французький героїчний епос «Пісня про Роланда», іспанський героїчний епос «Пісня про мого Сіда», німецький героїчний епос «Пісня про Нібелунгів».

Куртуазна лірика: поезія трубадурів, поезія труверів, поезія міннезінгерів.

Лицарський роман: основні цикли. Художні особливості «Роману про Трістана та Ізольду», його літературне відлуння.

Жанрове й тематичне розмаїття міської літератури: фаблію, шванк; тваринний епос («Роман про Ренара»), алегорична поема («Роман про Троянду»), міська лірика й

драматургія. Огляд життя і творчості Данте. Всесвітнє значення поеми Данте.

Основні поняття: раннє Середньовіччя, зріле (високе) Середньовіччя, народний епос, саги, скели, поезія скальдів, героїчний епос, куртуазна лірика, поезія трубадурів, поезія труверів, поезія міннезінгерів, рицарський роман, міська література, фабліо, шванк; тваринний епос.

Література:

1. Бой Кухулина с Фердиадом. Смерть Кухулина . Преследование Диармайда и Грайне // Исландские саги. Ирландский эпос / Библиотека всемирной литературы. — Т. 8. — М., 1973. — С. 607–633; 652–663; С. 718–794.
2. Ірландська середньовічна лірика / Пер. Ю. Винничука // Всесвіт. — 1992. — №3–4. — С. 134–138.
3. Пісні трубадурів / Перекл. М. Терещенко // Сузір'я французької поезії: В 2 т. — Т. 1. — К., 1971.
4. Пісня про Роланда
5. Пісня про мого Сіда
6. Пісня про Нібелунгів
7. Поезія міннезінгерів / Перекл. Л. Первомайський // Первомайський Л. Твори: В 7 т. — Т. 6. — К., 1978.
8. Роман про Ренара / Переспів з давньофранцузької В. Коптілова // Всесвіт. — 2001. — № 1–2. — С. 124–136.
9. Адмони В.Г. «Песнь о нибелунгах»: её истоки и её художественная структура // Песнь о нибелунгах. — Л., 1972. — С. 305–335.
10. Мелетинский Е. М. Средневековый роман: происхождение и классические формы. — М.: Наука, 1983. — 362 с.
11. Ковбасенко Ю.І. Всесвітня література. Доба Середньовіччя // Тема. — 2000. — №3. — С. 69–87.
12. Смирнов А.А. Древнеирландский эпос // Исландские саги. Ирландский эпос . — С. 547–564.
13. Шаповалова М.С., Рубанова Г.Л., Моторний В.А. Історія зарубіжної літератури. — Львів, 1982. — С. 17–22.
14. Мелетинский Е.М. Кельтский эпос // История всемирной литературы: В 9-ти томах. Т. 2. — М., 1987. — С. 460–467.
15. Стеблин-Каменский М.И. Мир саги: Становление литературы. — Л., 1984. — 246 с.

Семінар 3

Данте Аліг'єрі. Божественна комедія (2 год.)

Лекція 4 (2 год)

Література доби Відродження

Література Відродження, її основні риси та періодизація. Роль ренесансного гуманізму в утвердженні культури Відродження. Відродження як епоха створення нової культури.

Італійське Відродження: своєрідність, періодизація (треченто, кватроченто, чінквеченто). Петрарка («Книга пісень»). Поняття про петраркізм. Бокаччо «Декамерон»; його значення для розвитку нової європейської прози.

Загальна характеристика французького Відродження. Роман Рабле «Гаргантюа і Пантагрюель». Традиції петраркізму в ліриці Ронсара.

Історичні умови в Іспанії доби Відродження. Сервантес («Дон Кіхот») як пародія на лицарські романи та трагікомічна епопея іспанського життя. Значення твору для розвитку нової європейської прози. Драматургія. Лопе де Вега.

Специфіка культури гуманізму в Німеччині та Нідерландах. Творчість Себастьяна Бранта («Корабель дурнів»). Еразм Роттердамський («Похвальне слово Глупоті»).

Історичні і соціальні умови в Англії XIV–XVI ст. Передренесанс: Дж. Чосер, «Кентерберійські оповідання». Огляд життя і творчості Шекспіра. Шекспірівське питання. Поняття про гамлетизм.

Основні поняття: Відродження, гуманізм, сонет, збірка новел, сатира, дидактика, алегорія.

Література:

1. Петрарка Ф. Канцоньере. — Харків: Фоліо, 2007. — 282 с.
2. Боккаччо. Декамерон. — К. : Вид. центр «Просвіта», 2006.
3. Еразм Роттердамський. Похвала Глупоті. Жалоба Миру, звідусіль вигнаного й злоланого.
4. Ронсар. Лірика.
5. Рабле. «Гаргантюа і Пантагрюель».
6. Себастьян Брант. Корабель дурнів.
7. Сервантес М. Премудрий гідальго Дон Кіхот з Ламанчі. Переклали М. Лукаш, А. Перепадя. — К., 1995.
8. Шекспір В. Сонети. Сон літньої ночі. Король Лір. Отелло. Ромео і Джульєтта. Гамлет. Буря.
9. Бахтин М.М. Творчество Франсуа Рабле и народная смеховая культура Средневековья и Ренессанса. — М., 1990.
10. Делюмо Ж. Цивілізація Возрождения. — Екатеринбург, 2006.
11. История всемирной литературы: В 9-ти томах. Т. 3. — М., 1987.
12. История зарубежной литературы. Средние века и Возрождение / М.П. Алексеев, В.М. Жирмунский, С.С. Мокульский, А.А. Смирнов. — М.: Высшая школа, 1987. — 414 с.
13. Наливайко Д.С. Искусство: Направления. Течения. Стили. — К.: Мыстецтво, 1981.
14. Парандовский Я. Петрарка // Иностранная литература. — 1974. — № 6. — С. 5–148.
15. Цвейг С. Триумф и трагедия Эразма Роттердамского. — М.: Республика, 1992. — С. 159–288.

Семінар 4.

Творчість В. Шекспіра (2 год.)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

Лекція 5 (2 год) *Література XVII ст.*

Культурно-історичний фон літературного процесу XVIIст., поняття особливого культурно-історичного феномену – Нового часу. Періодизація. Два основних напрями бароко і класицизм. Маньєризм.

Бароко як літературний напрям і художній стиль та тип культури. Походження та історія терміну. Філософські засади бароко. Особливості світобачення бароко. Поетика напрямку. Теоретики бароко: Бальтазар Грасіан

(«Дотепність, або Мистецтво ума») та Емануеле Тезауро («Підзорна труба Арістотеля»). Метафора в бароко як особлива художня точка зору. Маринізм, гонгоризм, преціозна поезія, метафізична поезія.

Класицизм як літературний напрям і художній стиль та тип культури. Основні принципи класицизму. Жанрова ієрархія.

Розквіт бароко в Іспанії. Творчість Кальдерона, Кеведо, Гонгори.

Розквіт класицизму у Франції. Французький класицистичний театр. Творчість Корнеля, Расіна. «Висока комедія» Мольєра. Афористична література (Ларошфуко, Лабрюйєр).

Особливості літературно-історичного процесу в Німеччині. Поезія (Опіц, Гріфіус, Флемінг). Роман Гріммельсгаузена «Сімплициссимус» як узагальнено-типова картина історичної долі країни.

Своєрідність англійської літератури XVII ст. поезія Дж. Донна, поема Мільтона «Втрачений рай» як зразок синтетичної взаємодії бароко та класицизму, поєднання біблійного сюжету з сучасним політичним контекстом.

Основні поняття: Новий час, секуляризація, бароко і класицизм, маньєризм, антиномії, гіпербола, гонгоризм, окультизм (культеранізм), маринізм, преціозна поезія, метафізична поезія, ієрархія жанрів, концептизм, крутійський роман, «висок комедія».

Література:

1. Гріммельсгаузен Г. Я. К. Симплициссимус. – М.: Худ. лит., 1976. – 559 с.
2. Европейская поэзия XVII века. – М.: Худ. лит., 1977.
3. Кальдерон де ла Барка П. Життя – це сон.
4. Кеведо Ф. Історія життя пройдисвіта, Пабло на ймення, зразка волоцюг і дзеркала крутіїв. – К., 1934 або Кеведо Ф. История жизни пройдохи по имени дон Паблос // Плутовской роман. – М.: Худ. лит., 1975. – С.65–178.
5. Корнель П. Сід.
6. Лафайет М. де. Принцесса Клевская. – М.: Гослитиздат, 1959. – 173 с.
7. Мильтон Дж. Потерянный рай / Пер. с англ. А. Штейнберга. – М.: Худ. лит., 1982. – 414с.
8. Мольер Ж.-Б. Тартюф.
9. Расін Ж. Федра.
10. Гарсиа Лорка Ф. Поэтический образ у донна Луиса де Гонгоры // Гарсиа Лорка Ф. Об искусстве. – М.: Искусство, 1971. – С.91–124.
11. Забабурова Н.В. Творчество Мари де Лафайет. – Ростов-на-Дону: Изд-во Рост. ун-та, 1985. – 176с.
12. Морозов А. А. „Симплициссимус” и его автор. – Л., 1984
13. Ніколенко О. М. Бароко, класицизм, просвітництво. Література XVII–XVIII століть: Посібник для вчителя. - Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2003.
14. Плавскін З. Франсиско де Кеведо – человек, мыслитель, художник // Кеведо Ф.

- Избранное. – Л.: Худ. лит., 1980. – С. 3–10.
15. Чамеев А.А. Джон Мильтон и его поэма „Потерянный рай”. – Л.: Изд-во Лен. ун-та, 1986. – 128 с.
  16. Шалагінов Б. Б. Зарубіжна література: Від античності до початку XIX ст.: Іст.-естет. нарис. – К. Вид дім «КМ Академія», 2004.

Семинар 5 Театр XVII століття (2 год.)

Лекція 6 (2 год) *Література XVIII ст.*

Загальна характеристика доби Просвітництва. Періодизація. Основні літературні напрями і стилі (просвітницький класицизм, рококо, сентименталізм). Зародження просвітницьких тенденцій в Англії досягнення вершини у Франції і перехід в нову якість в Німеччині. Філософські засади Просвітництва.

Специфіка просвітницького класицизму. Особливості напрямку рококо: філософське підґрунтя, поетика. Соціокультурний генезис і філософське підґрунтя сентименталізму. Етапи розвитку напрямку сентименталізму. Преромантизм.

Особливості англійської літератури XVIII ст. Творчість Дефо, Свіфта. Розвиток англійського роману (Річардсон, Філдінг, Смоллет, Стерн). Поезія Р. Бернса.

Радикальність Просвітництва у Франції. Створення «Енциклопедії». Творчість Вольтера, Дідро, Руссо. Поняття руссоїзму. Драматична трилогія Бомарше про Фігаро.

Тематика, проблематика, форми німецького Просвітництва. Теорія Гердера. Творчість Лессінга. Рух «Бурі і натиску» як своєрідний «предромантичний» варіант німецького сентименталізму. Творчість Шіллера. Творчість Гете: поезія і проза. Філософська трагедія «Фауст» як своєрідний художній синтез німецького Просвітництва.

Основні поняття: Просвітництво, просвітницький класицизм, рококо, сентименталізм, Енциклопедія, вольтер'янство, руссоїзм, вертеризм, «природна людина», сенсуалізм, «штюрмери», балада.

Література:

1. Бернс Р. Поезії / Перекл. з англ. В. Мисик (будь-яке видання)
2. Вольтер. Філософські повісті (будь-яке видання).
3. Гете Й. В. Страждання юного Вертера. Фауст (у будь-якому виданні).
4. Дефо Д.. «Робінзон Крузо».
5. Свіфт Дж. «Мандри Гуллівера»
6. Аникст А. А. Гете и «Фауст». От замысла к свершению. — М., 1983.
7. Аникст А. А. Творческий путь Гете. — М., 1986.
8. Артамонов С. Д. Вольтер и его век: Кн. для учащихся. – М.: Просвещение, 1980. – 223 с.
9. Давиденко Г. Й. Величко М. О. Історія зарубіжної літератури XVII–XVIII століття: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 292 с.
10. Людвиг Э. Гете. / Пер. с нем. Е. Закс. – М., «Молодая гвардия», 1965. – 608 с. («ЖЗЛ». Серия биографий)
11. Ковбасенко Ю. Література Просвітництва // Тема. — 2001. — № 3.
12. Ніколенко О. М. Бароко, класицизм, просвітництво. Література XVII–XVIII століть: Посібник для вчителя. – Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2003. – С. 176-208.
13. Райт-Ковалёва Р. Роберт Бернс. — М., 1965.

14. Шалагінов Б. Б. Зарубіжна література: Від античності до початку XIX ст.: Іст.-естет. нарис. – К. Вид дім «КМ Академія», 2004. – С.333-349.
15. Эккерман И.-П. Разговоры с Гете / Пер. с нем. Н. Ман. Вступ. статья Н. Вильмонта, коммент. И указатель А. Аникста. – М.: Худож. лит., 1981. – 687 с.

Семінар 6

Творчість Й. В. Гете як синтез ідейно-художніх здобутків епохи Просвітництва (2 год.)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV Література XIX століття

Лекція 7-8 (4 год)

Література доби романтизму

Загальна характеристика літератури XIX ст. провідні літературні напрями, стилі: романтизм, реалізм, модернізм. Витоки та естетичні принципи романтизму. Періодизація.

Німецький романтизм. Періодизація та характерні якості й тенденції німецького романтизму. Єнська і гейдельберзька школи. Гофман: контраст високого і заземлено-буденного, іронія, гротеск. Гейне. Еволюція творчості Гейне і її відображення в “Книзі пісень”.

Становлення і розвиток англійської романтичної літератури. Яскравий розквіт романтичної поезії. “Озерна школа”, характеристика поезій В.Вордсворта, С.Т.Кольріджа. Формування жанру історичного роману в творчості В.Скотта. Провідні мотиви і теми творчості Байрона. Ліро-епічна поема “Паломництво Чайльд-Гарольда”, її резонанс. Байрон і байронізм: комплекс умонастроїв, тип романтичного героя, особливості поезики і стилю.

Запізнілий розвиток романтизму у Франції. Передмова в.Гюго до “Кромвеля” як естетичний маніфест романтизму. Поезія А.де Віньї і А.де Мюссе. В.Гюго як центральна постать французького романтизму, його найповніше і потужне втілення.

Література американського романтизму, її запізнілий розвиток, помірність конфлікту з пріоритетами доби Просвітництва. Продовження європейської літературної традиції і відхід від неї. Новелістика В. Ірвінга. Алегоричність і символіка, моральний дидактизм і психологізм прози Н. Готорна. Пенталогія про Шкіряну Панчоку Ф.Купера: зображення романтики і буднів фронтіру. Значення теоретичних робіт Е.По для розвитку романтизму. Символічна глибина поезії Е.По. Новелістика По: детективно-пригодницька, містична, психологічна тощо. Риси поезики новел: пошук психологічної “межі” між самосвідомістю і підсвідомими імпульсами, взаємодія явного і символічного змістів, гротеску і пафосу у творах.

Розвиток романтизму в Польщі. Періодизація творчості А. Міцкевича. Творчий доробок поета. Значення його поезії для польського національно-визвольного руху і відновлення польської літератури.

Розвиток російського романтизму.Течії: суб’єктно-ліричний романтизм, філософський романтизм, народно-історичний романтизм, славянофільський романтизм, громадянський романтизм і синтетичний романтизм.Жуковський, Рилєєв, Одоєвський, Пушкін, Лермонтов, Гоголь та ін. Синтетичний романтизм Лермонтова. Поеми «Мцирі» і «Демон».

Основні поняття: романтизм, універсалізм, «байронічний» герой, гротеск, іронія,

історичний роман, «озерна» школа, психологічний роман, новела, детектив, фантастика.

Література:

1. Гофман Е. Т. А. Золотий горнець. Малюк Цахес на прізвисько Цинобер.
2. Готорн Н. Червона літера.
3. Готорн Н. Червона літера.
4. Гюго В. Собор Паризької Богоматері.
5. Ірвінг В. Ріп Ван Вінкль. Сонна лощина.
6. Купер Ф. Звіробій
7. По Е. Золотий жук. Вбивство на вулиці Морґ. Таємниця дому Ашерів. Маятник і провалля.
8. Скотт В. Айвенґо.
9. Бажан М. Гофманова ніч (будь-яке видання) або *Бажан* М. Гофманова ніч // Тема — 2000. — №2. — С. 67–72.
10. Клименко Ж. В. Таємниця „Золотого жука”. Едґар Аллан По. Оповідання “Золотий жук” // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. — 2002. — №1. — С. 18–20.
11. Лімборський І. Психологія героя романтизму і новела Гофмана „Золотий горнець” // Всесвітня література та культура. — 2004. — №7. — С. 43–45.
12. Назарець В. М. Біля витоків детективу: Едґар По і Артур Конан Дойл // Зарубіжна література. — 1999. — №6. — С. 53–56.
13. Наливайко Д.С., Шахова К. О. Зарубіжна література ХІХ ст. Доба романтизму. — Тернопіль: Богдан, 2001. — С. 24–28, 72–85.
14. Наливайко Д.С. Віктор Гюґо. Життя і творчість. — К., 1976.
15. Пожар Т. Історична тема в художній прозі. Вальтер Скотт «Айвенґо» // Зарубіжна література та культура в середніх навчальних закладах України. — 2004. — № 38. — С. 16-21.
16. Пригодій С. М., Горенко О. П. Американський романтизм. Полікритика. Навч. посібник. — К.: Либідь, 2006. — 440 с.
17. Шалагінов Б. Е. Т. А. Гофман — митець, візіонер, іронік // Всесвітня література та культура. — 2001. — №4. — С. 32–35.

Семінар 7

Романтизм у поезії (2 год.)

Семінар 8

Романтична мала проза (2 год.)

Лекція 9-10 (4 год)

Література доби реалізму

Загальна характеристика реалізму як напряму мистецтва. Естетико-художня система літератури західноєвропейського реалізму. Естетичне, філософське, соціально-політичне підґрунтя реалізму.

Особливості суспільно-історичних умов розвитку російського реалізму (умови незавершеної дійсності). Його критицизм і викривальний пафос. Універсальність охоплення буття і глибина його художнього витлумачення. Російський реалістичний роман: характерні ознаки, видатні представники (Гончаров, Тургенєв, Толстой). Роман Достоевського як втілення нового, поліфонічного типу мислення (“Злочин і кара”, “Брати Карамазови”).

Художня своєрідність романів Толстого, засоби відтворення в них “діалектики душі” героїв.

Особливості французької реалістичної літератури. Високий критичний пафос французького реалізму; розвиток аналітичності як стильової ознаки; орієнтація на науку та наукову методологію. Еволюція французького реалізму, “об’єктивний метод” Флобера та інших письменників другої половини 19 ст. Реалізм і натуралізм. Провідні жанри і проблеми французької літератури. Трагізм протистояння особистості суспільству в романі Стендаля “Червоне і чорне”. Психологізм Стендаля й психологічний аналіз як стильова домінанта цього роману. Історія задуму і створення “Людської комедії” Бальзака: структура, ключові твори. Новелістика П.Меріме, Гі де Мопассана.

Глибинні реалістичні тенденції англійської літератури. Розквіт реалізму в середині XIX ст. (Діккенс, Теккерей, Еліот, Треллоп), його своєрідність. Діккенс. Театральність і мелодраматизм ранньої манери. “Пригоди Олівера Твіста” – збірний образ соціального зла. Казковий, кримінально-сенсаційний і детективний елемент у прозі Діккенса. Специфіка психологізму: конденсація і візуалізація внутрішніх якостей, характери-гротески тощо. “Домбі і син”: соціальні контрасти і моральні конфлікти. “Великі сподівання”: жанрова своєрідність (роман виховання), ускладнення сюжету, гра символічних лейтмотивів. Жіноча проза в англійській реалістичній літературі.

Загальна характеристика американського реалізму. Творчість М. Твена.

Значення літератури 19 ст. та її місце у всесвітньому літературному процесі.

Основні поняття: реалізм, соціально-аналітичний тип реалізму, епопея, циклізація творів, роман виховання, поліфонічний роман, діалогічність, авторська позиція, голоси героїв, система «двійників».

Література:

1. Бальзак О. Батько Горіо. Гобсек
2. Бронте Ш. Джейн Ейр.
3. Діккенс Ч. Домбі і син (або ін. за вибором стулента)
4. Достоевський Ф. М. «Злочин і кара»
5. Стендаль. Червоне і чорне.
6. Толстой Л. Анна Кареніна.
7. Флобер Г. Пані Боварі.
8. Бахтин М. М. полифонический роман Достоевского и его освещение в критической литературе // Бахтин М. М. – К.: «НЕХТ», 1994. – С. 207-281.
9. Затонський Д. В. Європейський реалізм XIX в. Лінії і лики. – К., 1984.
10. Затонський Д. В. Бальзак // Історія всемирної літератури: в 9 т. – Т. 6. – М., 1991. – С. 195-206.
11. Зарубежні писателі: в 2 ч. – М., Просвещение, 1997.
12. Кулешов В. И. Історія російської літератури XIX століття: Учебное пособие для вузов. – 3-е изд., доп. и исправл. – М.: Академический Проект: Фонд «Мир», 2005.
13. Лібман З. Я. Чарльз Діккенс: Життя і творчість. – К., 1982.
14. Моруа А. Прометей, або Життя Оноре де Бальзака. – К., 1984.
15. Наливайко Д. Бальзак. – К., Дніпро, 1985.
16. Реизов Б. Г. Французський роман XIX століття. – М., 1977.
17. Фридлендер Г. М. Достоевський // Історія всемирної літератури: в 9 т. – Т. 7. – М., 1990. – С. 105-124.

Семінар 9**Художні особливості романістики О. де Бальзака (2 год.)****Семінар 10****Поліфонічний роман Ф. М. Достоевського (2 год.)****ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V****Історія зарубіжної літератури кінця XIX – першої половини XX ст.****Лекція 11-12 (4 год)*****Літературні напрями межі XIX-XX ст.: натуралізм, імпресіонізм, символізм***

Характерні ознаки літератури межі століть, пов'язані з кризовим світовідчуттям кінця століття.

Вплив світової філософії на літературу межі століть. Позитивізм (Огюст Конт, Герберт Спенсер). Інтуїтивізм Артура Шопенгауера. Інтуїтивістська ірраціоналістична філософія Анрі Бергсона. Психоаналітична теорія Зігмунда Фрейда. Теорія елітарності Фрідріха Ніцше. Філософія екзистенціалізму (Серен К'єркегор, Карл Ясперс, Мартин Хайдеггер)

Декадентство як ідеологічне явище на межі XIX-XX ст. Основні риси декадансу. Естетичні принципи декадансу.

Літературні напрями та течії межі століть.

Відмова від творчого методу критичного реалізму. Появанатуралізму та неоромантизму. Відмінності між реалізмом та натуралізмом, між романтизмом та неоромантизмом. Натуралізм: звернення до точного, фактографічного, заземленого та правдоподібного зображення життя; пояснення соціальної нерівності біологічною спадковістю (ідея грізного та страшного невідворотного фатуму).

Неоромантизм. Звернення до зображення унікального, героїчного та екзотично-романтичного. Поширення неоромантизму у драмах (Г. фон Гофмансталь, Г. Гауптман). Неоромантизм в англійській літературі: Е.Л. Войнич, Р. Кіплінг, Р. Стівенсон, Дж. Конрад, американській літературі (творчість Джека Лондона).

Імпресіонізм як реакція на салонне мистецтво та натуралізм. Основоположники імпресіонізму: брати Гонкури та Поль Верлен. Виразні прояви імпресіонізму у творчості Гі де Мопассана і Марселя Пруста, К. Гамсуна, Г. фон Гофмансталя, Ю. Тувіма.

Символізм. Ідея таємничості світу, конфлікту між реальним та ідеальним. Звернення до духовного, релігійного світу людини, інтуїтивного, безсвідомого. Основоположники символізму: французькі письменники П. Верлен, А. Рембо, С. Малларме та ін. Поширення символізму у 80-х рр. в Німеччині, Бельгії, Австрії, Польщі, з 90-х рр. – у Росії (В. Брюсов, К. Бальмонт, О. Блок, Андрій Бєлий, Д. Мережковський, З. Гіппіус, Ф. Сологуб, Вяч. Іванов).

Естетизм: культ витонченої краси, гасла "мистецтво для мистецтва", "краса заради самої краси". Оскар Уайльд.

Експресіонізм: засудження потворних явищ життя, жорстокості світу, протест проти

війни і кровопролиття, людинолюбство, ствердження позитивних ідеалів. Світ як хаотична система, якою керують незбагненні сили, незрозумілі, непізнанні, таємничі. Єдино справжнім є лише внутрішній світ людини і митця, їх почуття і думки. Поетика: умовність, порушення пропорцій, надмірна напруженість, максимально чіткі інтонації, експресивні образів із застосуванням парадоксального гротеску та у фантастичному ракурсі. Найвизначніші експресіоністи: Г. Тракль і Ф. Кафка в Австрії; Г. Гейм, А. Деблін, Й. Бехер, А. Франк у Німеччині; Л. Андрєєв у Росії.

Імажинізм: образ як самоціль творчості. Вірш як "каталог образів", вишукане сплетіння метафор, метонімії, епітетів, порівнянь та інших тропів. Зміст "поїдається образом". Представники імажинізму в Англії та США (Т. С. Еліот, Р. Олдінгтон, Е. Паунд, Е. Лоуел та ін.).

Футуризм. Родоначальник – Ф.Т. Марінетті (Італія). Поширення по Європі у вигляді кубізму у Франції (М. Жакоб, Б. Сандрар), егофутуризму і кубофутуризму в Росії (Ігор-Северянін, брати Бурлюки, В. Хлебніков, В. Маяковський та ін.), авангардизму в Польщі (Ю. Пшибось та ін.), панфутуризму в Україні. Мистецтво майбутнього Гімни технічному прогресові, місту, машинам, моторам, пропелерам, "механічний" красі. Необхідність створення нової людини, гідної своєї технічної доби, людини нового складу душі. Відкидання традиції реалістичної літератури, її мови, поетичної техніки.

Основні поняття теми: абстракціонізм, авангардизм, декаданс, егофутуризм, екзистенціалізм, експресіонізм, імажинізм, імпресіонізм, кубофутуризм, метод, модернізм, напрям літературний, натуралізм, позитивізм, символізм, футуризм.

Література:

1. Бодлер Ш. Квіти зла
2. Верлен П. Поезії
3. Золя Е. Експериментальний роман. Кар'єра Ругонів. Черво Парижа Малларме С. Поезії
4. Рембо А. Поезії
5. Верлен. А.Рембо. С.Малларме. Матеріали до вивчення творчості // Тема. – 2001.- №2.
6. Благой Д.Д. Мир как красота. О «Вечерних огнях» А.А.Фета. – М., 1975.
7. Великовский С.И. Поэзия 50-60-х гг. «Парнас». Леконт де Лиль // История всемирной литературы: В 9 т. – Т.7. – М., 1990. – С.267-277.
8. Гениева Е.Ю. Английская литература. Литературная ситуация на рубеже веков // История всемирной литературы: В 9 т. – Т.8. – М., 1994. – С.368-374.
9. Кучборская Е.П. Реализм Э. Золя. – М., 1973.
10. Наливайко Д.С. Французский символизм як зміна метамови європейської поезії // Слово і час. – 1998. - № 7.
11. Ніколенко О.М. Поезія французького символізму. – Харків, 2003.
12. Ніколенко О.М. Від Флобера до Аполлінера. Французька література другої половини XIX-поч. XX ст. // Тема. – 2005. - № 3-4.
13. Олдінгтон Р. Стивенсон. Портрет бунтаря. – М., 1973.
14. Пащенко В.І. Гі де Мопассан. – К., 1986.
15. Потапова З.М. Братя Гонкур // История всемирной литературы: В 9 т. – Т.7. – М., 1990. – С.264-267.
16. Потапова З.М. Натуралізм. Еміль Золя // История всемирной литературы: В 9 т. – Т.7. – М., 1990. – С. 288-296.
18. Реизов Б.Г. Французский роман XIX века. – М., 1969. – С.247-290.
19. Стріха М. Кіплінг реальний і вигаданий // Всесвіт. – 1989. - № 5. – С.81-86.

Семінар 11 Французький натуралізм (2 год.)

Семінар 12 Поетія французького символізму (2 год.)

Лекція 13 (2 год) «Срібна доба» російської поезії

Філософсько-естетичні концепції російського символізму, акмеїзму, футуризму, імажинізму. Нова філософія як критична реакція на позитивізм другої половини XIX ст. (М. Федоров, М. Бердяєв, П. Флоренський, М. Лосський, С. Франк, В. Соловйов).

Чотири покоління поетів. Російська поезія "срібного століття" як своєрідне підбиття підсумків двохсотрічного розвитку нової російської поезії.

Три напрямки: символізм, акмеїзм, футуризм, імажаназм. «Нові селянські» поети, поети, творчість яких чітко не співвідноситься з певним художнім напрямком.

Символізм як початок "срібної доби" російської поезії. Протиставлення естетичних принципів та поетики символізму реалістичній й натуралістичній. Символ як фундамент напряму, втілення пошуків "відповідності" між явищами, між реальним і таємничим світами.

Російські символісти: старші (Д. Мережковський, В. Брюсов, К. Бальмонт, Ф. Сологуб та інші) та молодші (Андрій Бєлий, О. Блок, В'ячеслав Іванов та інші). Творчість як теургія (жрецтво), вірші як ритуально-магічний текст, заклинання. Складна гра асоціацій, мелодика та звукопис. Символізм та інші напрями розвитку російської поезії початку XX ст.

Акмеїзм (адамізм, кларизм). Микола Гумільов, Анна Ахматова, Осип Мандельштам, Сергій Городецький, Георгій Іванов, Михайло Зенкевич, Григорій Нарбут. «Поетична академія» В'ячеслава Іванова. Спілка під назвою "Цех поетів". Протиставлення «звіриної» природності акмеїзму символістській "неврастенії". Поетика акмеїзму. Акмеїзм як «туга за світовою культурою».

Російський футуризм. Орієнтування на мову вулиці, на лубок, рекламу, міський фольклор і плакат. Чотири угруповання футуристів. Кубофутуристи як найбільш радикальна й продуктивна група «Нові принципи творчості»: відкидання правопису, пунктуації, «розхитування» синтаксису, розробка нови типів рим Словотворчість і словоновації без обмежень. Творчість В. Маяковського.

Імажинізм в російській поезії. Принципи поетики Творчість С. Єсеніна.

Основні поняття: авангардизм, акмеїзм, егофутуризм, імажинізм, кубофутуризм, модернізм, символізм, футуризм.

Література:

1. Андрей Белый. Проблемы творчества: Статьи, воспоминания, публикации. Сборник. – М.: Советский писатель, 1988. – 832 с.
2. Блок А. Собрание сочинений в восьми томах / Под общей ред. В.Н.Орлова, А.А.Суркова, К.И.Чуковского. – М.-Л., 1960.
3. Брюсов В. Избранное. – М.: Просвещение, 1991. – 336 с.
4. Волошин М. Избранное: Стихотворения, воспоминания, переписка / Сост., подгот. текста, вступ. ст. и коммент. З.Давыдова, В.Купченко. – Мн.: Маст. літ., 1993. – 479 с.

5. Есенин С. Собр. соч. – М., 1977.
6. Мандельштам О. Стихотворения. – Л., 1978. – (Библиотека поэта. Большая серия.).
7. Маяковский Владимир. Стихотворения.
8. Пастернак Б. Избранное. – М., 1985.
9. Пастернак Б. Об искусстве. «Охранная грамота» и заметки о художественном творчестве. – М.: Искусство, 1990. – 399 с.
10. Русская поэзия. XX век: Антология / Под ред. В.А.острова. – М.: ОЛМА-ПРЕСС, 2001. – 959 с.
11. Цветаева М. Сочинения. – М., 1980.
12. Белый А. Собрание сочинений. Воспоминания о Блоке / Под ред.. В.М.Пискунова. – М.: Республика, 1995. – 510 с.
13. В мире Блока. Сборник статей / Сост.: А.Михайлов, С.Лесневский. – М.: Сов. писатель, 1981.
14. В мире Есенина. Сб. статей. – М., 1986.
15. История русской литературы. – Л.: Наука, 1983. Т. 4. Литература конца XIX – начала XX века (1881-1917) / Ред. тома К. Муратова.
16. Катанян В. Маяковский: Хроника жизни и деятельности. – М., 1985.
17. Келдыш В. Приобретения и задачи: О некоторых проблемах рус. лит. процесса конца XIX – начала XX столетия и их изучения // Вопр. лит. 1083. № 2.
18. Орлов Вл. Перепутья. Из истории русской поэзии начала XX века. – М.: Худож. лит., 1976. – 366 с.
19. Прокушев Ю. Сергей Есенин. Образ. Стихи. Эпоха – М., 1985.
20. Топорков А. Из мифологии русского символизма. Городское освещение. // Блоковский сборник. Тарту, 1985. (Вып. 5): Мир А.Блока. (Учен. Зап. / Тарт. н-т; Вып. 657).

Семинар 13

«Срібна доба» російської поезії (2 год.)

Лекція 14 (2 год)

***Модернізм як світосприйняття та художній напрям.
Авангардистські напрями і течії***

Модернізм якстрижневе поняття, що фіксує докорінні зміни у мистецтві, філософії, і ширше - у світорозумінні людини XX ст. Причини виникнення модернізму (соціально-політичні, художні та особистісні).

Естетичні витоки модернізму. Пошуки нових шляхів і засобів художнього відображення дійсності. Епохальні відкриття в літературі: як внутрішній монолог та зображення людської психіки у формі "потоків свідомості", відкриття далеких асоціацій, теорія багатоголосся, універсалізація конкретного художнього прийому і перетворення його на загальний естетичний принцип, відкриття ірреального та непізнанного. Характерні риси модерністської літератури — принцип поєднання елементів життєподібного зображення (натуралістичних та імпресіоністичних) з елементами умовними, символічними, інтуїтивізм та автоматизм у творчому процесі, використання фізичних властивостей геометричних фігур і кольору в формі, відмова від ілюзії простору, деформацію предметів у зображенні, символізм і суб'єктивізм у змісті.

Наприкінці XIX ст. виникають імпресіонізм, символізм та естетизм. На початку XX ст. до них додаються експресіонізм, футуризм, кубізм, а під час і після першої світової війни — дадаїзм, сюрреалізм, школа "потoku свідомості", а література, до якої входять антироман, "театр абсурду".

Авангардизм. Тенденції до витіснення традиційних тем, сюжетів і принципів композиції, гіпертрофії умовності, синкретичної (звукової, колоративної, пластичної) експресивності. Характерні риси: руйнування об'єктивно обумовлених меж між видами і жанрами (проникнення поезії і музики в прозу і "прозаїзація" поезії, перенесення принципів музичної композиції на літературу й образотворче мистецтво).

Творчість У. Уйтмена, Г. Аполлінера, Г. Джеймса, Д. Лондона, Т. Драйзера, Г. Гауптмана, А. Стріндберга, К. Гамсуна, Ф. Кафки, М. Пруста, Дж. Джойса.

Основні поняття: автобіографізм, «американська мрія», білий вірш, верлібр, «вітненівський каталог», імпресіонізм, космізм, критичний реалізм, мовний експеримент, міфологема, неоромантизм, постромантичний епос, реформа поетичної техніки, синтаксичний паралелізм, трансценденталізм.

Література:

1. Андреев Л. Г. Творчество Марселя Пруста // Французская література. – М., 1988.
2. Бенедиктова Т.Д. Поэзия У. Уйтмена. – М., 1982.
3. Гениева Е. Ю. Джеймс Джойс // Joyce J. Dubliners. – М., 1982.
4. Волощук Є.В. Аполлінер і розвиток французької та європейської авангардистської поезії. // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2003. - №10. – с.40-48.
5. Затонский Д.В. Зеркала искусства. – М., 1989.
6. Затонский Д.В. Ф. Кафка и проблемы модернизма. М., 1972.
7. Какабадзе Н. Томас Манн: Грани творчества. – Тбилиси, 1985.
8. Мориак К. Пруст. – М.: Наука, 1999.
9. Історія зарубіжної літератури XX ст.: навч. посіб. / [В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко та ін.]; За ред. В. І. Кузьменка. – 2-ге вид., стереотип. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 432 с. – (Серія «Альмамагер»).
10. Старцев А. И. От Уйтмена до Хемингуэя (О'Генри, Т. Драйзер, С. Фицджеральд, У. Фолкнер, Э. Хемингуэй). М., «Советский писатель», 1972.
11. Хартвиг Ю. Аполлінер / пер. с польск. – М., Издательство «Прогресс», 1971. – 448 с.
12. Чертенко О. Сновидіння генія, що прокинувся (Роздуми про «Перевтілення» Ф. Кафки) // «ЗЛ». – 2001. - № 245. – С. 2-4.
13. Чуковский К.И. Мой Уйтмен. Его жизнь и творчество. – М., 1969.
14. Шахова К.О. Оскар Вайльд // Зарубіжна література, 2004. - № 6-7. – С.29-35.

Семінар 14

Модернізм у літературі Європи та Америки (2 год.)

Лекція 15 (2 год)

Європейська драма межі століть

Оновлення європейської драми на межі століття у першій половині ХХ ст.: Г. Ібсен – засновник «нової драматургії» («інтелектуальний театр»). Представники «нової драми»: Б. Шоу («драма-дискусія»), Г. Гауптман, А. Чехов («психологічний театр»), М. Метерлінк («символічна драма»),

Генрік Ібсен як драматург, практик і теоретик театрального мистецтва. Естетична еволюція 1870-1880-их рр. Драма "Ляльковий дім" — початок "сімейного циклу" п'єс Ібсена. Основний художній принцип драматургії Ібсена — інтелектуально-аналітична композиція.

Творчість Бернарда Шоу. Принципи драми-дискусії.

Драматургія Гауптмана. Художній метод. Коло тем. Естетика Гауптмана.

Особливості драматургії А.П. Чехова. Новаторство «психологічного театру».

М. Метерлінк: «театр статичний», або «театр мовчання». Персонажі як уособлення настроїв і почуттів, символи страху, сподівань, передчуттів, безнадії, зневіри. Поняття підтексту і настрою. Нові прийоми драматургічного письма М. Метерлінка (на противагу ібсенівському письму). П'єса-казка «Синій птах».

Август Стріндберг. Статті «Про сучасну драму і сучасний театр», «Натуралістична драма», Подолання традиційної техніки композиції, «три форми драматичного мистецтва — монолог, пантоміма і балет». Діалог: відсутність симетрії, приблизність. Декорації: "прийоми асиметрії, розірваності", "імпресіоністичного живопису". Авторська концепція синтетичного театру.

Основні поняття: амбівалентність персонажів; драма як рід і жанр літератури; зовнішня і внутрішня дія; ібсенізм; інтелектуально-аналітична драма; конфлікт; пантеїзм, підтекст; розгортання дії в замкненому хронотопі.

Література:

1. Блок А. От Ибсена к Стриндбергу. – Собр. соч. в 8-ми т. Т.5. – М., 1962. – с.455-463.
2. Градовський А.В. Картковий дім Торвальда: Вивчення п'єси Г.Ібсена «Ляльковий дім» // Зарубіжна література в навчальних закладах – 2001. – № 2. – С.34-36.
3. Зингерман К.И. Очерки истории драмы XX века. Чехов, Стриндберг, Ибсен, Метерлинк, Пиранделло, Брехт, Гауптман, Лорка, Ануй. / Зингерман К.И. – М., 1979.
4. Конева Т.М. Загадка женской души: Генрик Ибсен «Кукольный дом» // Всесвітня література та культура в навчальних закладах України. – 2000. – № 6. – С.36-38.
5. Образцова А.Г. Бернард Шоу и европейская театральная культура на рубеже XIX-XX веков. – М., 1974.
6. Храповицкая Г.Н. Ибсен и западноевропейская драма его времени. – М., 1979.
7. Хейберг Х. Генрик Ибсен. – М., 1975.
8. Хьюз Э. Бернард Шоу. – М., «Молодая гвардия», 1966.
9. Шах-Азизова Т. К. Пьесы Чехова и их судьба. / Чехов А. П. Драматические произведения в 2-х томах. Т. 1. – Л.: Искусство, 1985. С. 3- 32.
10. Шоу Б. Квінтесенція ібсенізму.

Семінар 15

Новаторство драматургії Г. Ібсена (2 год.)

Лекція 16 (2 год)

Формування і розвиток літературного екзистенціалізму

Екзистенціалізм як напрям у філософії та літературі. Філософія екзистенціалізму: світ непізнаний і абсурдний, а існування людини — це "буття для смерті", яка кидає тінь на все життя; мета існування — смерть. (Серен К'єркегор, Карл Ясперс, Мартін Хайдеггер). Загальний спосіб буття людини в суспільстві — трагічний, сповнений страху, тривоги та відчаю. Людина існує як самотнє "я", як "єдина" у "співбутті" з іншими. А це співбуття є співіснуванням рівноправних особистостей (К. Ясперс). Суть існування полягає в гуманізмі; «екзистенціалізм — це і є гуманізм» (Ж.-П. Сартр).

Основні категорії екзистенціалізму: внутрішнє буття, «прикордонна ситуація», «екзистенційний вибір і воля», дві моделі екзистенціальної поведінки, абсурдність буття.

Творчість Ж.-П. Сартра. Проблема індивідуальної свідомості, тривога і страх, песимізм. Збірка «Мур» і роман «Нудота».

Творчість А. Камю. Повість «Сторонній», роман «Чума».

Основні поняття: екзистенціалізм, абсурд, гуманізм, «прикордонна ситуація», «екзистенційний вибір», «екзистенційна воля», екзистенціальна поведінка, абсурдність буття.

Література:

1. Камю А. Сторонній. Чума.
2. Сартр Ж.-П. Мур.
3. Великовский С. Грани «несчастливого сознания». Театр, проза, эстетика А. Камю. — М., 1973.
4. Волощук Є. Духовні і художні здобутки екзистенціалізму. // Зарубіжна література. — 2000. - № 20 (180).
5. Історія зарубіжної літератури ХХ ст.: навч. посіб. / [В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко та ін.]; За ред. В. І. Кузьменка. — 2-ге вид., стереотип. — К.: ВЦ «Академія», 2012. — 432 с. — (Серія «Альмамагер»).
6. Затонський Д. Альбер Камю, або Перегорнута трагедія // Про модернізм і модерністів. — К., 1972.
7. Наливайко Д. Трагічний гуманізм Альбера Камю // Камю А. Вибрані твори. — К., 1991.
8. Попович М. Бунтівливий Камю. // Зарубіжна література. — 1998. - № 20 (84).
9. Руткевич А. Філософія Камю // Камю А. Бунтующий человек. — М., 2000.
10. Токмань Г. А. Камю: діалог письменника і філософа з іншими та із самим собою // Зарубіжна література. — 2001. - № 5.

Семінар 16

Літературний екзистенціалізм. Творчість Ж.-П. Сартра і А. Камю

Лекція 17 (2 год)

Драматургія ХХ ст. Епічний театр Б. Брехта

Передумови розвитку театру у ХХ ст., сутність реформи драми. Два типи театру, за Брехтом: драматичний (аристотелівський) та епічний. Теоретичні праці Брехта: «Сучасний театр – театр епічний», «Театр розваг чи театр мовчання», «Про експериментальний театр».

Основні принципи «епічного» театру Б. Брехта: розповідь про дію; зображення буття, а не подій життя; звернення до розуму, узагальнення (інтелектуально-аналітичне начало); використання нетрадиційної поетики (притче вість, «ефект відчуження»); спрямування інтересу до розвитку подій, а не до розв'язки (нерозв'язані конфлікти). Мотив панування ситуації над людиною у п'єсах Брехта.

«Відкритий театр» («театр відкритих висновків»). Мета епічного театру – тлумачити уроки історії.

Новаторство театру Б. Брехта: особливості акторської гри та режисури.

Втілення принципів епічного театру у п'єсі «Матінка Кураж та її діти»: ідейний зміст, риси філософського театру у п'єсі, поняття епічного і його втілення у п'єсі, ефект відчуження і засоби його реалізації в п'єсі. Роль «сонгів» у творі.

П'єса Б. Брехта «Життя Галілея». Образ Галілея.

Вплив ідей Б. Брехта на сучасний театр.

Основні поняття: аристотелівський театр, епічний театр, філософський театр, «ефект відчуження», сон, «відкритий театр»,.

Література:

1. Брехт Б. Матінка Кураж та її діти. Життя Галілея
2. Волощук Е. Драматургія Бертольда Брехта // Зарубіжна література в навчальних закладах. – 2001. - № 4. – С. 71-79.
3. Історія зарубіжної літератури ХХ ст.: навч. посіб. / [В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко та ін.]; За ред. В. І. Кузьменка. – 2-ге вид., стереотип. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 432 с. – (Серія «Альмамастер»).
4. История немецкой литературы. – М., 1976.
5. Ключев В. Бертольд Брехт – новатор театра. – М., 1961.
6. Книпович Е. Брехт-теоретик // Брехт о литературе. – М., 1988.
7. Миттенцвай В. Испытание нового метода / Эстетические позиции. – М., 1965.
8. Райх З. Брехт. Очерк творчества. – М., 1060.
9. Сурков Е. Путь к Брехту / Брехт. Театр. – М., 1965.
10. Федоров А. Брехт. – М., 1980.
11. Чирков О. Бертольд Брехт. Життя і творчість. – К., 1981.

Семінар 17

Епічний театр Бертольда Брехта (2 год.)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VI. Історія зарубіжної літератури 60-х рр. ХХ – початку ХХІ ст.

Лекція 18 (2 год) *Філософія та естетика літератури абсурду. Антидрама та антироман*

Соціально-економічні умови виникнення «театру абсурду». Анти драма як авангардистська течія театру ХХ ст. Виникнення терміну (праця М. Ессліна «Театр абсурду» у 1961 році). Основні засади течії «театр абсурду» («театр парадоксу», «антидрама»). Позбавлення драми звичайної жанрової унормованості, сюжету, психологічного розвитку дії і фіналу. «Театр абсурду» як найумовніше модерністське літературне угруповання. Представники течії не спілкувалися, не створювали маніфестів і програмних творів. Об'єднання за кількома типологічними ознаками представників різних країн і генерацій. Представники: французи С. Беккет, Е. Йонеско, А. Адамов; англієць Н. Ф. Сімпсон; швейцарець М. Фріш; німець Г. Грасс та ін.

Творчість С. Беккета та Е. Йонеска.

Поява у середині 50-х рр. модерністської течії «нового роману». Роман як лабораторія нових пошуків творчої манери. Основні принципи: відмова від традиційного жанру роману, від класичної реалістичної техніки, використання кінематографічної техніки, висвітлення поверхових деталей. Нове ставлення до літературного тексту як до «авантюри» письма, нівеляція індивідуальності. Відмова від цілісної інтриги, її розвитку, логічного зв'язку між окремими сценами.

Представники: А. Роб-Грійє, Н. Саррот, М. Бютор. «Шозізм» А. Роб-Грійє, суб'єктивний монтаж натуралістично скопійованих речей як засіб руйнування об'єктивної реальності («У лабіринті», 1959). Кіносценарії та фільми А. Роб-Грійє.

Творчість Н. Саррот. Руйнування характерів, зосередження на «психологічних станах». «Золоті плоди», «Дитинство» — романи ні про що, оголення підсвідомого світу й критика життя в суспільстві, його поверховості.

Творчість М. Бютора. Розкриття теми «шозізму» (влади речей над людиною).

Основні поняття: «театр абсурду», «театр парадоксу», «антидрама» «новий роман», класична реалістична техніка, кінематографічна техніка, «шозізм».

Література:

1. Саррот Н. Золоті плоди.
2. Роб-Грійє А. У лабіринті.
3. Йонеско Е. Носоріг.
1. Алхімія слова живого. Французький роман 1945–2000 рр.: Навч. посібник / М. Мільнер, Ж. Бєсьєр, Б. Бланкманта ін. — К.: Промінь, 2005. — 383 с.
2. Андреев Л.Г. Современная литература Франции. 60-е годы. — М., 1977.
3. Антология французского театрального авангарда. — М., 1992.
4. Бреннер Ж. Моя история современной французской литературы. — М., 1994.
5. Зонина Л. Тропы времени. Заметки об исканиях французских романистов (60-е–70-е гг.). — М., 1984.
6. Історія зарубіжної літератури ХХ ст.: навч. посіб. / [В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко та ін.]; За ред. В. І. Кузьменка. — 2-ге вид., стереотип. — К.: ВЦ «Академія», 2012. — 432 с. — (Серія «Альмамагер»).

7. Косиков Г.К. От структурализма к постструктурализму. — М., 1998.
8. Коренева М. М. Литературное измерение абсурда // Художественные ориентиры зарубежной литературы XX века. — М., 2002. С. 477-506.
9. Французская литература. 1945–1990. — М., 1995.
10. Французька п'еса ХХ століття. Театральний авангард / Збірник. Упоряд. О. Буценко; Передмова В. Скуратівського. — К.: Основи, 1993. — 511 с.

Семинар 18

Французький «новий роман» і «театр абсурду» (2 год.)

Лекція 19 (2 год)

Тематика, проблематика та жанрове розмаїття повоєнної літератури

Літературний процес в епоху кінця століття і кінця тисячоліття. Науково-технічна революція і постіндустріальне суспільство. Теми і літературні жанри, які відображають науково-технічний прогрес; традиції наукової фантастики (Р. Бредбері, С. Лем) і соціальної фантастики (Дж. Орвелл) в новітній літературі. Література і загроза можливих глобальних катастроф.

Нові умови існування літератури. Література і «споживацьке суспільство»; література в умовах панування засобів масової інформації. Виникнення світового ринку мистецтва, його демократизація та уніфікація, виникнення стандартів у смаках читачів та їхніх потреб, перетворення культури на предмет споживання, товар. Поняття «масова література». «Американізація» європейської культури.

Основні тенденції післявоєнної літератури в Німеччині: соціально-критична («Група 47») і «магічний реалізм». Пародійний характер прози Грасса. Роман Германа Казака «Місто за рікою» як класичний твір «магічного реалізму». Тема драматичного роздвоєння німця в ситуації «двох Німеччин»: Кріста Вольф. Творчість Е. Єлінек.

Сатирична традиція великої англійської літератури у творчості пізнього Грема Гріна. Елементи кругіського роману та роману виховання у творчості М. Спарк. Ознаки постмодернізму в романі Дж. Апдайк «Гертруда і Клавдій».

Основні поняття: поняття «масова література», «споживацьке суспільство», «Група 47», «магічний реалізм», наукова фантастика, соціальна фантастика, нонконформізм, «чужий» текст.

Література:

Алхімія слова живого. Фр. роман 1945–2000 рр.: Навч. посібник / М. Мільнер, Ж. Бес'єр, Б. Бланкманта ін. — К.: Промінь, 2005. — 383 с.

Зарубежна література ХХ века / Андреев Л. Г., Карельский А. В., Павлова Н. С. и др. — Москва: Высш. шк., 2004. — С. 421–164.

Історія зарубіжної літератури ХХ ст.: навч. посіб. / [В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко та ін.]; За ред. В. І. Кузьменка. — 2-ге вид., стереотип. — К.: ВЦ «Академія», 2012. — 432 с. — (Серія «Альмамагер»).

История литературы ФРГ / Затонский Д. В., Павлова Н. С., Фрадкин И. М. — Москва: Наука, 1980. — 688 с.

Киенко І.О. Сучасний англійський комічний роман. — К.: наукова думка, 1993. — 132 с.

Киенко И. А. Сатирическая проза М. Спарк. — К., 1987.
 Література Англії. XX століття: Навч. посібник / К.О.Шахова, Н.Ю.Жлуктенко, С.Д.Павличко та ін. — К.: Либідь, 1993. — 400 с.
 Шахова К. О. П'ять німецьких лауреатів Нобелівської премії з літератури. — Київ: Юніверс, 2001. — 208 с.

Семінар 19

«Магічний реалізм» як літературний феномен (2 год.)

Лекція 20-21 (4 год)

Постмодернізм як культурний феномен перехідної доби

Виникнення постмодернізму як реакція на утвердження хаотичності буття, безсилля будь-яких об'єктивних знань. Постмодернізм як особливе світосприйняття, духовний стан, що характеризує кризову епоху. Історична доба і міжнародний рух в мистецтві. Виникнення терміну (праця В. Паннвіца «Криза європейської культури» у 1917 році).

Ознаки постмодернізму: зображення «світу як тексту» і «тексту як світу»; умовність образів і ситуацій; колажність як художній прийом; інтертекстуальність; міфологізм; гра з текстом і з читачем; синкретизм (традицій, концепцій, художніх систем; поєднання різноманітних стилів; поліфонізм. Масовість літератури постмодернізму і орієнтація на культурного читача. Метафори постмодернізму (лабіринт, бібліотека, театр, каталог тощо). Стосунки між автором і текстом, автором і його персонажами, автором і простором, автором і часом, автором і читачем.

Особливості поетики постмодернізму: фрагментарність оповіді, еkleктичність, інтертекстуальність, тотальна іронія, техніка натяку, подвійне кодування, колажність, прийом естетичної гри.

Поняття інтертекстуальності — літературний процес в межах велетенської бібліотеки. Пошуки нових форм для літературної творчості.

Основні тенденції новітньої літератури: пошуки власної ідентичності (Мілан Кундера, нар. 1929; Патрік Модіано, нар. 1945), неоміфологізм у романі (Жан-Марі Гюстав Ле Клезіо, нар. 1940), жіночий роман (Маргеріт Дюрас, 1914–1996; Анні Ерно, нар. 1940), мінімалізм у літературі (Паскаль Кіньяр, нар. 1948), повернення оповіді (Жан Ешноз, нар. 1947). Сучасний роман: Мюріель Барбері «Елегантна їжачиха». Гротескно-фантастичний роман В. Гомбровича (1904–1969) «Фердидурке». Роздуми письменника про могутність форми.

Особливості творчості У. Еко, Х.-Л. Борхеса, Дж. Фаулза, П. Коельо, П. Зюскінда, П. Акройда та ін. Своєрідність літератури фентезі (Дж. Р. Толкін, Дж. К. Роулінг). Поезія межі ХХ-ХХІ ст. (Й. Бродський, Іртенєв, Прігов, Тимур Кібіров). Поезії та есеїстика Й. Бродського. Новаторство поета в тематиці, ритмі, римах, метафорі, відмові від стилістично диференційованої мови поезії тощо. Поезія Віслави Шимборської (нар. 1923) як вираження сутності духовного життя сучасного світу. Філософська проблематика поезії Чеслава Мілоша (1911–2004): збірка «Це» (2001). Основні концепти його творчості: натура, межа, образи духів, ангелів, біблійні реалії, образ саду тощо.

Основні поняття: постмодернізм, інтертекстуальність, іронія, фрагментарність

оповіді, еkleктичність. подвійне кодування, колажність, прийом естетичної гри.

Література:

1. Баткин Л. Тридцать третья буква. Заметки читателя на полях И. Бродского. — М., 1996.
2. Волощук Є. Створити досконалий аромат // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. — 2003. — № 4.
3. Гриценко О. Конструктор «Пекельних машин» // Всесвіт. — 1992. — № 10.
4. Єрмоленко С. Під зіркою поезії В. Шимборської // СіЧ. — 1998. — №9-10.
5. Затонський Д. Finitalaideologia, или Постмодернизм как зеркало рухнувшей «суперсистемы» // Collegium — 1997. № 1. — С. 3-9.
6. Енциклопедія постмодернізму / За ред. Е. Вінквіста, В. Е. Тейлора; пер. з англ. В. Шовкуна. — К., 2003.
7. Ильин И. Постструктурализм. Деконструктивизм. Постмодернизм. М., 1996.
8. Історія зарубіжної літератури ХХ ст.: навч. посіб. / [В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко та ін.]; За ред. В. І. Кузьменка. — 2-ге вид., стереотип. — К.: ВЦ «Академія», 2012. — 432 с. — (Серія «Альмамагер»).
9. Киреева Н. В. Постмодернизм в зарубежной литературе: Учеб. комплекс для студентов-филологов. — М., 2004.
10. Література Англії. ХХ століття: Навч. посібник / К.О.Шахова, Н.Ю.Жлуктенко, С.Д.Павличко та ін. — К.: Либідь, 1993. — 400 с.
11. Павличко С. Джон Фаулз. Життя як магічний театр // Павличко С. Зарубіжна література, дослідження та літературо-критичні статті. — К., 2001.
12. Таранік-Ткачук К. В. Кохання через Інтернет як об'єкт художнього дослідження (Нотатки про роман «Самотність у мережі» Я. Л. Вишневського) // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. — 2009. — № 7-8. — С. 90-93.
13. Шалагінов Б. Сон, навіяний коханням: За казкою-притчею Пауло Коельо «Алхімік» // Зарубіжна література. — 2004. № 1. — С. 16-18.

Семінар 20

Тема пошуків істини і досягнення абсолюту у літературі постмодернізму ХХ ст. (2 год.)

Семінар 21

Феномен колекціонування як метафора постмодернізму (2 год.)

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Зарубіжна література»

Разом: 216 год., лекції – 42 год., семінарські заняття – 42 год., індивідуальна робота – 12 год., самостійна робота – 108 год., МК – 12 год., залік

Тиждень	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Модулі	Змістовий модуль I		Змістовий модуль II		Змістовий модуль III		Змістовий модуль IV			
Назва модуля	Історія зарубіжної літератури Античної доби		Історія зарубіжної літератури Середньовіччя та Відродження		Історія зарубіжної літератури XVII- XVIII ст.		Історія зарубіжної літератури XIX століття			
Кількість балів за модуль										
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Дати										
Теми лекцій	Література Давньої Греції 1 б	Література Давнього Риму 1 б	Література доби Середньовіччя 1 б	Література доби Відродження 1 б	Література XVII ст. 1 б	Література XVIII ст. 1 б	Література доби романтизму. 1 б	Романтизм у європейських країнах	Література доби реалізму 1 б	Розвиток реалізму в країнах Європи 1 б
Теми семінарських занять	Давньогрецька міфологія і гомерів епос. Афіньська трагедія 1+10=11 б	«Золота доба» римської літератури 1+10=11 б	Данте Аліґ'єрі «Божественна комедія» 1+10=11 б	Творчість В. Ільяма Шекспіра 1+10=11 б	Театр X VII ст. 1+10=11 б	Творчість Й. В. Гете як синтез ідейно-художніх здобутків доби Просвітництва 1+10=11 б	Романтизм у поезії 1+10=11 б	Романтична мала проза 1+10=11 б	Художні особливості романістики О. де Бальзака 1+10=11 б	Поліфонічний роман Ф. М. Достоєвського 1+10=11 б
Самостійна робота	Тема 1 (5 балів)	Тема 2 (5 балів)	Тема 3 (5 балів)	Тема 4 (5 балів)	Тема 5 (5 балів)	Тема 6 (5 балів)	Тема 7 (5 балів)		Тема 8 (5 балів)	
Мод. контр. робота	25балів		25балів		25балів		25балів			

Тиждень	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	XVIII	XIX	XX	XXI
Модулі	Змістовий модуль V							Змістовий модуль VI			
Назва модуля	Історія зарубіжної літератури кінця XIX – першої половини XX ст.							Історія зарубіжної літератури другої половини XX – початку XXI ст.			
Кількість балів за модуль											
Лекції	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Дати											
Теми лекцій	Літературні напрями межі XIX-XX ст.: натуралізм, імпресіонізм,	Літературні напрями межі XIX-XX ст.: натуралізм, імпресіонізм,	«Срібна доба» російської поезії 1 б	Модернізм як художній напрям. Авангардистські напрями і течії	Європейська драма межі століть 1 б	Формування і розвиток літературного екзистенціалізму	Драматургія XX ст. Елічний театр Б. Брехта	Філософія та естетика літератури абсурду	Проблематика, жанри повесної літератури	Постмодернізм як культурний феномен	Постмодернізм як культурний феномен
Теми семінарських занять	Французький натуралізм 1+10=11 б	Поетія французького символізму 1+10=11 б	«Срібна доба» російської поезії 1+10=11 б	Модернізм у літературі Європи та Америки 1+10=11 б	Новаторство драматургії Г. Ібсена 1+10=11 б	Літературний екзистенціалізм. Творчість Ж.-П. Сартра і А. Камю	Елічний театр Б. Брехта 1+10=11 б	Французький «новий роман» і «театр абсурду»	«Магічний реалізм» як літературний феномен	Тема пошуків істини у літературі постмодернізму	Феномен колекціонування літератури
Самостійна робота		Тема 9 (5 балів)		Тема 10 (5 балів)	Тема 11 (5 балів)			Тема 12 (5 балів)		Тема 13 (5 балів)	
Мод. контр. робота	25балів						25балів				
Підсумковий контроль	ІПК										

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль I Антична література (4 год.)

Семінар № 1

Давньогрецька міфологія і Гомерів епос. Афіньська трагедія (2 год.)

1. Поняття міфу. Міф і казка. Різновиди міфів. Основні цикли давньогрецьких міфів.
2. Сюжет і проблематика поеми Гомера «Іліада». Образи Ахілла і Гектора.
3. Сюжет і головні мотиви поеми Гомера «Одіссея». Образ Одіссея.
4. Афіньська трагедія. «Батько трагедії» – Есхіл. Образ Прометея у трагедії «Прометей закутий»
5. Особливості трагедій Софокла («Едіп-цар») та Евріпіда («Медея»).
6. Українські переклади «Іліади» та «Одіссеї» Гомера.

Основні поняття: міф, міфологічний цикл, епос, постійні епітети, драма, трагедія, катарсис, прометеїзм.

Завдання:

1. Доберіть кілька прикладів крилатих висловів і термнів, які мають міфологічне пояснення (*ахіллесова п'ята, яблуко розбрату, скринька Пандорри, Танталови муки, Піррова перемога, Сізіфова праця, нить Аріадни, Едіпів комплекс, нарцисизм* та ін.). Перекажіть міф, з якого вони походять.
2. Випишіть з тексту поем «Іліада» та «Одіссея» постійні епітети, якими Гомер характеризує образи Ахілла, Гектора, Одіссея.
3. Зробіть презентації про творчість Есхіла, Софокла та Евріпіда.
4. Складіть бібліографічний перелік українських перекладів гомерівських поем «Іліада» та «Одіссея».

Обов'язкова література:

1. Гомер. Іліада. Одіссея (у будь-якому виданні).
2. Антична література: Хрестоматія / Упор. О. І. Білецький (у будь-якому виданні).
3. Антична література // Тема. На допомогу вчителю зарубіжної літератури. – 1998. № 1. – С. 14-17.
4. Султанов Ю. І. У світі античної літератури: Посібник для вчителя. – Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2002. – С. 24-40 (Гомер), 50-64 (античний театр).
5. Шалагінов Б. Б. Зарубіжна література: Від античності до початку XIX ст.: Іст.-естет. нарис. – К. Вид дім «КМ Академія», 2004. – С. 16-26 (міфологія), 26-37 (Гомер), 48-65 (афіньська трагедія).

Додаткова література:

1. Кун М. А. Легенди та міфи стародавньої Греції. – К., 1993.
2. Содомора А. Жива античність. – Львів: Срібне слово, 2003.
3. Стоун И. Греческое сокровище: Биографический роман о Генри и Софье Шлиманах. Пер. с англ. – М.: Прогресс, 1979.

Семінар № 2

«Золота доба» римської літератури (2 год.)

1. Етапи розвитку та особливості римської літератури.
2. Творчість Вергілія як ідеолога «золотої доби» Августа.

3. Сюжет і політичний зміст «Енеїди» Вергілія. Травестії «Енеїди».
4. Творча спадщина Горація. Роздуми про сенс буття і призначення поета в оді «До Мельпомени».
5. Життєвий і творчий шлях Овідія. Композиція і філософський сенс «Метаморфоз» Овідія.
6. Літературне відлуння творчості поетів «золотої доби» римської літератури.

Основні поняття: універсалізм, індивідуалізм, заангажована література, літературне запозичення, літературне відлуння, травестія, буколична поезія.

Завдання:

1. Складіть бібліографічний перелік головних творів Вергілія, Горація, Овідія.
2. Порівняйте оду «До Мельпомени» Горація з творами Дж. Мільтона «Пам'яті Шекспіра» («Пощо тобі, Шекспіре, те каміння...»), О. Пушкіна «Я пам'ятник себе воздвиг нерукотворный...», М. Рильського «Я пам'ятник собі поставив нетривалий...».
3. Зробіть презентацію «Літературне відлуння творчості поетів «золотої доби» римської літератури в українській літературі».

Обов'язкова література:

1. Вергілій «Енеїда» (у будь-якому виданні).
2. Антична література: Хрестоматія / Упор. О. І. Білецький (у будь-якому виданні).
3. Антична література // Тема. На допомогу вчителю зарубіжної літератури. – 1998. № 1. – С. 55-76.
4. Султанов Ю. І. У світі античної літератури: Посібник для вчителя. – Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2002. – С. 70-90.
5. Шалагінов Б. Б. Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ ст.: Іст.-естет. нарис. – К. Вид дім «КМ Академія», 2004. – С. 85-100.

Додаткова література:

1. Котляревський І. П. Енеїда (у будь-якому виданні).
2. Содомора А. Жива античність. – Львів: Срібне слово, 2003.
3. Ярхо В. Н., Полонская К. П. Античная лирика. – М.: Высшая школа, 1967. – С. 138-149 (Вергилий), 164-181 (Гораций), 181-197 (Овидий).

Змістовий модуль II

Література Середньовіччя та Відродження (4 год.)

Семинар № 3

Данте Аліг'єрі. Божественна комедія (2 год.)

1. Життя і творчість Данте Аліг'єрі.
2. Поема «Божественна комедія» — філософсько-художній синтез середньовічної культури.
3. Сюжет, особливості світобачення в поемі, її алегоричний зміст.
4. Відлуння творчості Данте у світовій літературі. Найвідоміші переклади творів Данте українською мовою.

Основні поняття: терцина, аллегорія.

Завдання:

1. Зобразити графічно (в таблиці) кола пекла і грішників, які в них караються.

Обов'язковалітература:

1. Данте. Божественна комедія / Пер. з італ. і коментарі Є.А. Дроб'язка; Передмова О.Б. Алексеєнко. – Харків: Фоліо, 2001. – 607 с.
2. Кирилюк З. В. Література Середньовіччя: Посібник для вчителя. – Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2003. – С. 79-90.
3. Ковбасенко Ю.І. Всесвітня література. Доба Середньовіччя // Тема. – 2000. — №3. — С. 69-87.
4. Кочур Г. Данте в українській літературі // Дантовские чтения. – М.: Наука, 1971. – С. 181-202.
5. Новикова М. Українська „Божественна комедія” Сучасність. – 1995. – №5. – С. 62-64.

Додаткова література:

1. Данте. Божественна комедія. Пекло / Пер. з італ. П. Карманського та М. Рильського; Вступ. ст. О.І. Білецького. – К.: Держ вид-во худ. літ., 1956. – 221 с.
2. Білецький О.І. Поема Данте // Білецький О.І. Зібрання праць: В 5-ти томах. – Т.5. – К., 1966.
3. Голенищев-Кутузов И.Н. Творчество Данте и мировая культура. – М., 1971.
4. Данте і Україна / Уклад М. Стріха. – К., 2000.
5. Стріха М. Данте й українська література. Досвід рецепції на тлі „запізнілого націєтворення”. – К.: Критика, 2003. — 164 с.
6. Франко І.Я. Данте Алігієрі. Характеристика середніх віків. Життя поета і вибір його поезії // Франко І.Я. Зібрання творів: У 50-ти томах. – Т. 12. – К.: Наукова думка, 1989. – С. 7-231.

Семінар № 4**Творчість В. Шекспіра (2 год.)**

1. Етапи творчості В. Шекспіра. „Шекспірівське питання”.
2. Цикл сонетів В. Шекспіра: ідейно-художня своєрідність (заглиблення в людську психологію, поетизація людини та її почуттів у сонетах 66, 116; особливості ренесансного сприйняття кохання у сонетах 103, 141).
3. Трагедії В. Шекспіра. Проблематика і сюжет трагедії «Гамлет». Характер і доля Гамлета. Проблема гамлетизму.
4. Комедії В. Шекспіра як комедії комічних ситуацій і комічних характерів. Особливості комедійної інтриги в комедії «Дванадцята ніч».
5. Ідейно-художні особливості трагікомедії „Буря”: сюжет, система образів, символіка.
6. Вплив Шекспіра на розвиток театрального мистецтва і літератури різних країн.

Основні поняття: *«шекспірівське питання», «світла трагедія», гамлетизм, трагікомедія, символіка.*

Завдання:

1. Визначте головні мотиви у сонетах 66, 103, 116, 141.
2. Прочитайте монолог Гамлета (дія III, сцена 1).
3. Складіть бібліографію п'єс В. Шекспіра.

Обов'язковалітература:

1. Шекспір В. Сонети. Гамлет. Дванадцята ніч. Буря. (У будь-якому виданні).

2. Шалагінов Б. Б. Зарубіжна література: Від античності до початку XIX ст.: Іст.-естет. нарис. – К. Вид дім «КМ Академія», 2004. – С. 188-205.

Додаткова література:

1. Аникст А. А. Трагедія В. Шекспіра «Гамлет».
2. Ваніна І. Шекспір на українській сцені. – К., 1958.
3. Новомирова В. Кто придумал Шекспіра?. – К., 2003.
4. Франко І. Передмови до п'єс В. Шекспіра : «Гамлет» та ін. // зібрання творів: У 50 т. – К.: наукова думка, 1981. – Т. 32.
5. Шаповалова М.С. Шекспір в українській літературі. – Львів: Вища школа, 1976. – 212 с.

Змістовий модуль III Література XVII-XVIII ст. (4 год.)

Семінар № 5

Театр XVII століття (2 год.)

1. Філософська драма Кальдерона «Життя – це сон» як втілення поетики бароко. Проблематика і сюжет. Образ Сехізмундо. Метафоричний смисл назви твору.
2. Трагедія як провідний жанр літератури класицизму. Геройко-патріотична трагедія П'єра Корнеля «Сід». Сюжет і специфіка розвитку і вирішення основного конфлікту.
3. Любовно-психологічна трагедія Жана Расіна «Федра»: Концепція трагічного у Расіна. Образ Федри.
4. «Висока» комедія Мольєра: «розважаючи повчати і повчаючи розважати». Творча історія комедії «Тартюф», сюжет, особливості головного конфлікту, специфіка фіналу.

Основні поняття: *інтрига, характер, філософсько-релігійна драма, динамізм, контрастність, метафоричність, мотив, алегорія, хорнада, правило трьох єдностей, «висока» комедія.*

Завдання:

1. Складіть бібліографію творів Кальдерона і Мольєра.
2. Напишіть анотацію до однієї з комедій Мольєра («Дон Жуан», «Міщанин-шляхтич», «Уявний хворий», «Смішні манірніці» або ін. за вибором студента)
3. Випишіть афоризми з творів Кальдерона, Корнеля, Расіна, Мольєра.

Обов'язкова література:

1. Кальдерон де ла Барка П. Життя – це сон (у будь-якому виданні).
2. Корнель П. Сід (у будь-якому виданні).
3. Расін Ж. Федра (у будь-якому виданні).
4. Мольєр Ж.-Б. Тартюф (у будь-якому виданні).
5. Ніколенко О. М. Бароко, класицизм, просвітництво. Література XVII–XVIII століть: Посібник для вчителя. - Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2003. – С. 51-66 (Кальдерон), 77-83 (Корнель), 84-90 (Расін), 96-120 (Мольєр).
6. Шалагінов Б. Б. Зарубіжна література: Від античності до початку XIX ст.: Іст.-естет. нарис. – К. Вид дім «КМ Академія», 2004. – С. 233-236 (Кальдерон), 250-261 (Корнель, Расін, Мольєр).

Додаткова література:

1. Булгаков М. А. Жизнь господина де Мольєра. – М.: Мол. гвард., 1991. 224 с.
2. Давиденко Г. Й. Величко М. О. Історія зарубіжної літератури XVII–XVIII століття: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 292 с.

3. Iberika. Кальдерон и мировая культура. – Л., 1986.

Семинар № 6

Творчість Й. В. Гете як синтез ідейно-художніх здобутків епохи Просвітництва (2 год.)

1. Життєвий і творчий шлях Й. В. Гете. Етапи його творчості.
2. Історія створення роману «Страждання юного Вертера». Рецепція роману у суспільстві. Ознаки сентименталізму в романі. Феномен «вертеризму».
3. Духовний світ Вертера: моральні цінності, ставлення до людей, природи, виявлення почуттів, коло читання тощо. Сенс останнього вчинка Вертера.
4. Історія створення філософської трагедії «Фауст», переосмислення народної легенди про Фауста.
5. Особливості композиції твору: структура, ліризм «Присвяти», ідейно-художнє значення «Прологу в театрі», символіко-філософське значення «Прологу на небі», художня логіка послідовності випробувань героя, неоднозначність фіналу твору.
6. Колізія Фауст — Мефістофель, її філософський, символічний, морально-етичний сенс філософський, символічний, морально-етичний сенс.

Основні поняття: *сентименталізм, епістолярний роман, вертеризм, філософська трагедія, пролог, філософський, символічний, морально-етичний сенс.*

Завдання:

1. Складіть бібліографію головних літературних творів Й. В. Гете.
2. Дайте письмову відповідь (з обґрунтуванням своєї думки) на питання «Самогубство Вертера – це вчинок сильної чи слабкої людини?».
3. Випишіть афоризми з філософської трагедії «Фауст».

Обов'язкова література:

1. Гете Й. В. Страждання юного Вертера. Фауст (у будь-якому виданні).
2. Ковбасенко Ю. Література Просвітництва // Тема. — 2001. — № 3.
3. Ніколенко О. М. Бароко, класицизм, просвітництво. Література XVII–XVIII століть: Посібник для вчителя. – Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2003. – С. 176-208.
4. Шалагінов Б. Б. Зарубіжна література: Від античності до початку XIX ст.: Іст.-естет. нарис. – К. Вид дім «КМ Академія», 2004. – С.333-349.

Додаткова література:

1. Аникст А. А. Гете и «Фауст». От замысла к свершению. — М., 1983.
2. Аникст А. А. Творческий путь Гете. — М., 1986.
3. Давиденко Г. Й. Величко М. О. Історія зарубіжної літератури XVII–XVIII століття: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 292 с.
4. Людвиг Э. Гете. / Пер. с нем. Е. Закс. – М., «Молодая гвардия», 1965. – 608 с. («ЖЗЛ». Серия биографий)
5. Эккерман И.-П. Разговоры с Гете / Пер. с нем. Н. Ман. Вступ. статья Н. Вильмонта, коммент. И указатель А. Аникста. – М.: Худож. лит., 1981. – 687 с.

Змістовий модуль IV
Література XIX ст. (8 год.)

Семінар № 7
Романтизм у поезії (2 год.)

1. Поет німецького романтизму Г. Гейне: загальна характеристика творчості. Художні особливості поезій «Лорелей», «Чому троянди немов неживі...», «На півночі кедр одинокий...», «Вмирають люди і роки» та ін.
2. Особливості англійського романтизму. Ліро-епічна поема Дж. Г. Байрона «Паломництво Чайльд Гарольда»: проблематика, структура, сюжет, образ байронічного героя.
3. Національні витоки романтизму А. Міцкевича. Поетичний цикл «Кримські сонети»: ліричний сюжет і ліричний герой, головні мотиви циклу.
4. Романтичні поеми М. Ю. Лермонтова «Демон» і «Мцирі»: сюжети, образи головні героїв, художні особливості.

Основні поняття: *романтизм, лірика, лірична поема, ліро-епічна поема, мотив, поетичний цикл, ліричний герой, романтичний герой, байронічний герой.*

Завдання:

1. Приготуйсь до виразного читання поезій Г. Гейне «Лорелей» («Не знаю, що стало зо мною...»), «Чому троянди немов неживі...», «На півночі кедр одинокий...», «Вмирають люди і роки», коли розлучаються двоє...», «Хотів би я слово єдине...».
2. Зробіть презентації про життя і творчість Г. Гейне, Дж. Г. Байрона, А. Міцкевича, М. Ю. Лермонтова.

Обов'язкова література:

1. Гейне Г. Книга пісень (у будь-якому виданні)
2. Байрон Дж. Г. Паломництво Чайльд Гарольда (у будь-якому виданні)
3. Міцкевич А. «Кримські сонети» (у будь-якому виданні)
4. Лермонтов М. Ю. Демон. Мцирі (у будь-якому виданні)
5. Ніколенко О. М. Романтизм у поезії. Г. Гейне, Дж. Г. Байрон, А. Міцкевич, Г. Лонгфелло: Посібник для вчителя. – Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2003. – С. 32-67 (Г. Гейне), 97-109 (Дж. Г. Байрон), 136-146 (А. Міцкевич).
6. Кулешов В. И. История русской литературы XIX века: Учебное пособие для вузов. – 3-е изд., доп. и исправл. – М.: Академический Проект: Фонд «Мир», 2005. – С. 221-249 (М. Ю. Лермонтов).

Додаткова література:

1. Наливайко Д. С., Шахова К. О. зарубіжна література XIX сторіччя. Доба романтизму: Підручник. – К.: Заповіт, 1997. – 464 с.
2. Коптілов В. Гейне на Україні // Всесвіт. -1973. – С. 183-190.
3. Павличко С. Байрон. – К.: Дніпро, 1989. – 197 с.

Семінар № 8
Романтична мала проза (2 год.)

1. «Крихітка Цахес на прізвисько Цинобер», «Золотий горнець» Е. Т. А. Гофмана: проблематика, сюжет, образи головних героїв. Своєрідність поєднання казкового і реального в оповіданні.
2. Новели В. Ірвінга «Ріп Ван Вінкль» і «Сонна лощина»: сюжет, проблематика, образи головних героїв. Поетизація патріархального побуту і сумна іронія щодо американського практицизму у новелах.
3. Загальна характеристика новелістики Е. По: детективно-пригодницька («Золотий жук», «Вбивство на вулиці Морг» та ін.); містична («Таємниця дому Ашерів»); психологічна («Маятник і провалля») тощо.

Основні поняття: новела, ірреальний світ, іронія, гротеск, символ, фантастика, містика, психологізм, детектив.

Завдання:

1. Зробіть презентації про життя і творчість Е. Т. А. Гофмана, В. Ірвінга, Е. По.
2. Складіть бібліографію головних літературних творів Е. Т. А. Гофмана, В. Ірвінга, Е. По.
3. Підберіть приклади книжкових ілюстрацій до творів Е. Т. А. Гофмана.

Обов'язкова література:

18. Гофман Е. Т. А. Золотий горнець. Малюк Цахес на прізвисько Цинобер.
19. Ірвінг В. Ріп Ван Вінкль. Сонна лощина.
20. По Е. Золотий жук. Вбивство на вулиці Морг. Таємниця дому Ашерів. Маятник і провалля.
21. Наливайко Д.С., Шахова К. О. Зарубіжна література ХІХ ст. Доба романтизму. — Тернопіль: Богдан, 2001. — С. 24–28, 72–85.

Додаткова література:

1. Бажан М. Гофманова ніч (будь-яке видання) або *Бажан* М. Гофманова ніч // Тема — 2000. — №2. — С. 67–72.
2. Лімборський І. Психологія героя романтизму і новела Гофмана „Золотий горнець” // Всесвітня література та культура. — 2004. — №7. — С. 43–45.
3. Клименко Ж. В. Таємниця „Золотого жука”. Едгар Аллан По. Оповідання “Золотий жук” // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. — 2002. — №1. — С. 18–20.
4. Назарець В. М. Біля витоків детективу: Едгар По і Артур Конан Дойл // Зарубіжна література. — 1999. — №6. — С. 53–56.
5. Шалагінов Б. Е. Т. А. Гофман — митець, візіонер, іронік // Всесвітня література та культура. — 2001. — №4. — С. 32–35.

Семінар № 9
Художні особливості романістики О. де Бальзака (2 год.)

1. «Людська комедія» О. де Бальзака: історія задуму, структура, ключові твори.
2. Сюжет роману «Батько Горію» як сплетіння двох сюжетних ліній: історії втрати ілюзій Е. де Растіньяка і трагедії Горію.
3. Повість «Гобсек»: образ Гобсека – «лихваря і філософа».
4. Зображення деградації аристократії в романі «Батько Горію» і повісті «Гобсек».
5. О. де Бальзак і Україна.

Основні поняття: *реалізм, соціально-аналітичний тип реалізму, епопея, циклізація творів, роман виховання, сюжетна лінія.*

Завдання:

1. Складіть схему структури задуму «Людської комедії» О. де Бальзака, позначте, яка частина цього плану була реалізована.
2. Зробіть презентацію «Образ Гобсека у світовій літературі» (О. С. Пушкін «Скупий лицар», образ Плюшкіна в «Мертвих душах» М. В. Гоголя та ін.)

Обов'язкова література:

1. Бальзак О. Батько Горіо. Гобсек (у будь-якому виданні).
2. Зарубежные писатели: в 2 ч. – М., Просвещение, 1997. – Ч. 1.
3. Затонский Д. В. Бальзак // История всемирной литературы: в 9 т. – Т. 6. – М., 1991. – С. 195-206.

Додаткова література:

1. Затонський Д. В. Європейський реалізм ХІХ в. Лінії і лики. – К., 1984.
2. Моруа А. Прометей, або Життя Оноре де Бальзака. – К., 1984.
3. Наливайко Д. Бальзак. – К., Дніпро, 1985.
4. Реизов Б. Г. Французський роман ХІХ века. – М., 1977.

Семинар № 10

Поліфонічний роман Ф. М. Достоевського (2 год.)

1. Новаторський характер творчості Ф. М. Достоевського: діалог автора і його героїв.
2. Роман Ф. М. Достоевського «Злочин і кара»: сюжет і система образів.
3. Побудова роману «Злочин і кара» як зіткнення ідей (голосів-свідомостей) особистостей героїв.
4. Образ Раскольнікова: сутність внутрішнього конфлікту та специфіка його розв'язання.
5. Система «двійників» головного героя Раскольнікова, їх ідейно-композиційне значення.
6. Значення новаторства Ф. М. Достоевського для подальшого літературного процесу.

Основні поняття: *поліфонічний роман, діалогічність, авторська позиція, голоси героїв, система «двійників».*

Завдання:

1. Складіть бібліографію художніх творів Ф. М. Достоевського.
2. Зробіть презентацію про екранізацію творів Ф. М. Достоевського.

Обов'язкова література:

1. Достоевський Ф. М. «Злочин і кара» (у будь-якому виданні).
2. Зарубежные писатели: в 2 ч. – М., Просвещение, 1997. – Ч. 1.
3. Кулешов В. И. История русской литературы XIX века: Учебное пособие для вузов. – 3-е изд., доп. и исправл. – М.: Академический Проект: Фонд «Мир», 2005. – С.518-523.

Додаткова література:

1. Бахтин М. М. полифонический роман Достоевского и его освещение в критической литературе // Бахтин М. М. – К.: «NEXТ», 1994. – С. 207-281.
2. Фридлиндер Г. М. Достоевский // История всемирной литературы: в 9 т. – Т. 7. – М., 1990. – С. 105-124.

Змістовий модуль V
Література кінця XIX – першої половини XX ст. (14 год.)

Семінар № 11
Французький натуралізм (2 год.)

1. Е.Золя як теоретик натуралізму. Історія створення, тематика, проблематика циклу романів «Ругон-Маккари»
2. Цикл романів Е.Золя «Ругон-Маккари» — природнича й соціальна історія однієї родини в добу Другої імперії. Теорія спадкового впливу в контексті дослідження родоvodu Ругон-Маккарів.
3. Загальна характеристика новелістики Гі де Мопассана: тематичне розмаїття і проблематика.
4. Роман Гі де Мопассана «Життя»: сюжет, проблематика, головні образи. Своєрідність розвитку традиції «виховного роману».

Основні поняття: *детермінізм, експериментальний роман, епопея, натуралізм, позитивізм, соціальна історія родини. фізіологічний та соціальний романний цикл.*

Завдання:

1. Виписати з «Літературознавчого словника-довідника» визначення натуралізму.
2. Скласти повний список циклу романів Е.Золя «Ругон-Маккари»

Обов'язкова література:

1. Золя Е. Кар'єра Ругонів. (будь-яке видання).
2. Ніколенко О.М. Від Флобера до Аполлінера. Французька література другої половини XIX – поч. XX століття: Посібник // Тема. – 2005. - №3-4.
3. Реизов Б.Г. Французский роман XIX века. – М., 1969. – С.247-290.

Додаткова література:

1. Флоровская О.В. Мопассан-новелист. – Кишинев, 1979.
2. Франко І. Еміль Золя і його твори. Еміль Золя (життєпис) // Франко І.Я. Зібрання творів: У 50 т. – Т.26. – К., 1980.
3. Шахова К.О. Гі де Мопассан // Нариси творчості зарубіжних письменників-реалістів XIX-XX ст. – К., 1975.

Семінар № 12
Поезія французького символізму (2 год.)

1. Ш. Бодлер як предтеча французьких символістів: загальна характеристика поетичної збірки «Квіти зла».
2. Символізм як напрям у французькій літературі. Філософські засади та естетичні принципи. Загальні ознаки символізму.
3. Особливості поезії П. Верлена.
4. Загальна характеристика творчості А. Рембо. Проблематика вірша «П'яний корабель»
5. С. Малларме як теоретик і практик символізму.

Основні поняття: *символізм, символ, верлібр, декадентські мотиви, інтуїтивізм, теорія яснобачення.*

Завдання:

1. Виписати з «Літературного енциклопедичного словника» визначення символізму та його характерних особливостей.
2. Підготувати повідомлення «Французькі символісти в українських перекладах»

Обов'язкова література:

1. Бодлер Ш. Квіти зла. Альбатрос.
2. Верлен П. Лірика (Осіння пісня. Так тихо серце плаче. Поетичне мистецтво).
3. Рембо А. Лірика (П'яний корабель. Голосівки. Відчуття. Вічність).
4. Ніколенко О.М. Поезія французького символізму. – Харків, 2003.
5. Обломиевский Д. Французский символизм. – М., 1973.

Додаткова література:

1. Наливайко Д.С. Французький символізм як зміна метамови європейської поезії // Слово і час. – 1998. - № 7.
2. Ніколенко О.М. Від Флобера до Аполлінера. Французька література другої половини ХІХ-поч. ХХ ст. // Тема. – 2005. - № 3-4.

Семинар № 13
«Срібна доба» російської поезії (2 год.)

1. Символізм у російській поезії. Загальна характеристика творчості О. Блока.
2. Акмеїзм. Творчість М. Гумільова і А. Ахматової.
3. Футуризм. Особливості поезії В. Маяковського
4. Імажинізм. Поезія Сергія Єсеніна.

Основні поняття: символізм, акмеїзм, футуризм, кубофутуризм, імажинізм.

Завдання:

1. Виписати з літературознавчого словника значення понять «модернізм», «символізм», «акмеїзм», «футуризм», «імажинізм».
2. Приготувати виразне читання 1-2 поезій О. Блока, М. Гумільова, Анни Ахматової, В. Маяковського, С. Єсеніна.

Обов'язкова література:

1. Блок А. Стихотворения.
2. Есенин С. Стихотворения.
3. Маяковский В. Стихотворения.
4. Ахматова А. Стихотворения.
5. Гумилев Н. Стихотворения.
6. Соколов А. Г. История русской литературы конца XIX – начала XX века: Учеб. – 5-изд., испр. – М.: Высш. шк., 2006. – 432 с.

Додаткова література:

1. В мире Блока. Сборник статей / Сост.: А.Михайлов, С.Лесневский. – М.: Сов. писатель, 1981.
2. В мире Есенина. Сб. статей. – М., 1986.
3. Орлов Вл. Перепутья. Из истории русской поэзии начала XX века. – М.: Худож. лит., 1976. – 366 с.
4. Катанян В. Маяковский: Хроника жизни и деятельности. – М., 1985.
5. Прокушев Ю. Сергей Есенин. Образ. Стихи. Эпоха – М., 1985.

Семінар № 14
Модернізм у літературі Європи та Америки (2 год.)

1. Своєрідність творчості Ф. Кафки. Новела «Перетворення»: проблематика і жанрові особливості.
2. Модернізм у французькій літературі. М. Пруст «у пошуках втраченого часу»: особливості стилю.
3. Міфологізм у модерністському романі Дж. Джойса «Улісс»

Основні поняття: *модернізм, «потік свідомості», міфологізм, архетип.*

Завдання:

1. Зробити презентації про творчість Ф. Кафки, М. Пруста, Дж. Джойса.
2. Скласти бібліографію творів Ф. Кафки.

Обов'язкова література:

1. Андреев Л. Г. Творчество Марселя Пруста // Французская література. – М., 1988.
2. Затонский Д.В. Ф. Кафка и проблемы модернизма. М., 1972.
3. Історія зарубіжної літератури ХХ ст.: навч. посіб. / [В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко та ін.]; За ред. В. І. Кузьменка. – 2-ге вид., стереотип. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 432 с. – (Серія «Альмамагер»).

Додаткова література:

1. Геніева Е. Ю. Джеймс Джойс // Joyce J. Dubliners. – М., 1982.
2. Затонский Д.В. Зеркала искусства. – М., 1989.
3. Чертенко О. Сновидіння генія, що прокинувся (Роздуми про «Перевтілення» Ф. Кафки) // «ЗЛ». – 2001. - № 245. – С. 2-4.
4. Мориак К. Пруст. – М.: Наука, 1999.

Семінар № 15

Новаторство драматургії Г. Ібсена (2 год.)

1. Роль Ібсена в розвитку нової європейської драматургії. Ібсен і ібсенізм.
2. Принципи нової драми Г. Ібсена
3. Драма «Ляльковий дім»: проблематика, сюжет, особливості композиції, образ Нори.
4. Роль підтексту в розкритті внутрішнього світу діючих осіб.
5. Авторська позиція в п'єсі.

Основні поняття: *ібсенізм, інтелектуально-аналітична драма, зовнішня і внутрішня дія.*

Завдання :

1. Скласти бібліографію п'єс Г. Ібсена
2. Приготувати презентацію про театральні постановки драми Г. Ібсена «Ляльковий дім».

Обов'язкова література:

Ібсен Г. Ляльковий дім.

Шоу Б. Квінтесенція ібсенізму.

Храповицкая Г.Н. Ибсен и западноевропейская драма его времени. – М., 1979.

Градовський А.В. Картковий дім Торвальда: Вивчення п'єси Г.Ібсена «Ляльковий дім» // Зарубіжна література в навчальних закладах – 2001. – № 2. – С.34-36.

Додаткова література:

Блок А. От Ибсена к Стриндбергу. – Собр. соч. в 8-ми т. Т.5. – М., 1962. – с.455-463.

Конева Т.М. Загадка женской души: Генрик Ибсен «Кукольный дом» // Всесвітня література та культура в навчальних закладах України. – 2000. – № 6. – С.36-38.

Хейберг Х. Генрик Ибсен. – М., 1975.

Семинар № 16**Літературний екзистенціалізм. Творчість Ж.-П. Сартра і А. Камю (2 год.)**

1. Філософія екзистенціалізму і літературний екзистенціалізм (особливості конфлікту, тип героя, характер сюжетів).
2. Загальна характеристика творчості Ж.-П. Сартра. Варіації розкриття теми екзистенціальної свободи та її обмеження у світі людей у збірці новел «Мур».
3. Гуманіст та мораліст ХХ ст. А. Камю.
4. Повість А. Камю «Сторонній»: тематика і проблематика у світлі ідей екзистенціалізму, особливості композиції, авторська позиція, сенс назви.
5. Філософський і дидактичний смисл роману А. Камю «Чума».

Основні поняття: *філософія екзистенціалізму, літературний екзистенціалізм, екзистенціальна свобода, екзистенціальний вибір, «нульовий градус письма».*

Завдання:

1. Виписати з літературознавчого словника значення поняття «екзистенціалізм».
2. Зробити презентацію про життя і творчість Ж.-П. Сартра і А. Камю.

Обов'язкова література:

11. Камю А. Сторонній. Чума.

12. Сартр Ж.-П. Мур.

13. Історія зарубіжної літератури ХХ ст.: навч. посіб. / [В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко та ін.]; За ред. В. І. Кузьменка. – 2-ге вид., стереотип. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 432 с. – (Серія «Альмамагер»).

14. Наливайко Д. Трагічний гуманізм Альбера Камю // Камю А. Вибрані твори. – К., 1991.

Додаткова література:

15. Великовский С. Грани «несчастливого сознания». Театр, проза, эстетика А. Камю. – М., 1973.

16. Затонський Д. Альбер Камю, або Перегорнута трагедія // Про модернізм і модерністів. – К., 1972.

17. Руткевич А. Философия Камю // Камю А. Бунтующий человек. – М., 2000.

Семинар № 17**Епічний театр Бертольда Брехта (2 год.)**

1. Теорія епічного театру Б. Брехта: цілі та основні принципи.
2. Новаторство театру Б. Брехта: особливості акторської гри та режисури.
3. Втілення принципів епічного театру у п'єсі «Матінка Кураж та її діти»: ідейний зміст, риси філософського театру у п'єсі, поняття епічного і його втілення у п'єсі, ефект відчуження і засоби його реалізації в п'єсі.
4. «Сонги» та їх функція у творі.
5. Вплив ідей Б. Брехта на сучасний театр.

Основні поняття: *епічний театр, філософський театр, ефект відчуження, сонг.*

Завдання:

1. Зробити презентацію про життя і творчість Б. Брехта.
2. Скласти бібліографію творів Б. Брехта.
3. Підготувати інформацію про театральні постановки п'єс Б. Брехта у країнах світу.

Обов'язкова література:

1. Брехт Б. Матінка Кураж та її діти.
2. Волощук Е. Драматургія Бертольда Брехта // Зарубіжна література в навчальних закладах. – 2001. - № 4. – С. 71-79.
3. Історія зарубіжної літератури ХХ ст.: навч. посіб. / [В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко та ін.]; За ред. В. І. Кузьменка. – 2-ге вид., стереотип. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 432 с. – (Серія «Альмамагер»).

Додаткова література:

- Клюев В. Бертольд Брехт – новатор театру. – М., 1961.
 Книпович Е. Брехт-теоретик // Брехт о літературі. – М., 1988.
 Федоров А. Брехт. – М., 1980.
 Чирков О. Бертольд Брехт. Життя і творчість. – К., 1981.

Змістовий модуль VI
Література 60-х рр. ХХ – початку ХХІ ст. (2 год.)

Семинар № 18

Французький «новий роман» і «театр абсурду» (2 год.)

1. «Новий роман»: загальна характеристика течії та її представники (А. Роб-Грійє, Н. Саррот, М. Бютор та ін.)
2. «Шоїзм» А. Роб-Грійє. «У лабіринті»: метафоричний і знаковий сенс лабіринту в романі
3. «Золоті плоди» Н. Саррот: тематика, проблематика, жанрова своєрідність.
4. Основні засади течії «театр абсурду» («театр парадоксу», «антидрама») і її представники (С. Беккет, Е. Йонеско, А. Адамов).
5. «Носоріг» Е. Йонеско: проблематика, сюжет, жанрова своєрідність, прийом трагікомічного гротеску і фантасмагорії.

Основні поняття: *«новий роман», «шоїзм», «театр абсурду», трагіфарс, трагікомічний гротеск, фантасмагорія, буфонада.*

Завдання:

1. Виписати з літературознавчого словника значення понять «новий роман», «театр абсурду», трагіфарс.
2. Зробити презентацію про кінематографічний доробок А. Роб-Грійє.
3. Підготувати інформацію про театральні постановки п'єс «театру абсурду» у країнах світу.

Обов'язкова література:

1. Саррот Н. Золоті плоди.
2. Роб-Грійє А. У лабіринті.
3. Йонеско Е. Носоріг.
4. Алхімія слова живого. Французький роман 1945-2000 рр.: Навч. посібник / М. Мільнер, Ж. Бєсьєр, Б. Бланкманта та ін. – К.: Промінь, 2005. – 383 с.
5. Історія зарубіжної літератури ХХ ст.: навч. посіб. / [В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська,

М. В. Кузьменко та ін.]; За ред. В. І. Кузьменка. – 2-ге вид. стереотип. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 432 с. – (Серія «Альмаматер»)

Додаткова література:

Андреев Л.Г. Современная литература Франции. 60-е годы. — М., 1977.

Антология французского театрального авангарда. – М., 1992.

Зонина Л. Тропы времени. Заметки об исканиях французских романистов (60-е–70-е гг.). — М., 1984.

Коренева М. М. Литературное измерение абсурда // Художественные ориентиры зарубежной литературы XX века. – М., 2002. С. 477-506.

Семинар № 19

«Магічний реалізм» як літературний феномен (2 год.)

1. Художні особливості «магічного реалізму» як художнього методу.
2. Роман Г. Маркеса «Сто років самотності»: тематика, проблематика, сюжет, символіка.
3. Спорідненість «магічного реалізму» з європейською і світовою літературною традицією: роман М. Булгакова «Майстер і Маргарита».
4. Фантастичне і сатиричне у романі «Майстер і Маргарита». Проблема долі митця та його місця в суспільстві.

Основні поняття: художній метод, «магічний реалізм», народна міфологія, міфопоетичне світорозуміння, фантастичний елемент.

Завдання:

1. Виписати з літературознавчого словника значення понять «художній метод», «магічний реалізм».
2. Скласти бібліографію творів Г. Маркеса.
3. Зробити презентацію про екранізацію романів М. Булгакова («Майстер і Маргарита», «Собаче серце», «Біла гвардія»).

Обов'язкова література:

1. Булгаков М. Майстер і Маргарита.
2. Маркес Г. Сто років самотності.
3. Історія зарубіжної літератури XX ст.: навч. посіб. / [В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко та ін.]; За ред. В. І. Кузьменка. – 2-ге вид., стереотип. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 432 с. – (Серія «Альмаматер»).
4. Дунаев М. М. О романе М. А. Булгакова «Майстер і Маргарита». – М., 2005.
5. Земсков В. Габриэль Гарсиа Маркес. – М.: Худож. лит., 1986.

Додаткова література:

1. Варгас Льюса М. Дивний світ – Макондо // Всесвіт. – 1971. № 12. – С. 84-89.
2. Покальчук Ю. Сучасна латиноамериканська проза. – К.: Дніпро, 1978.
3. Соколов Б. Тайны «Майстера и Маргариты»: Расшифрованный Булгаков. – М., 2006.
4. Яновская Л. М. Творческий путь Михаила Булгакова. – М., 1983.

Семинар № 20**Тема пошуків істини і досягнення абсолюту у літературі постмодернізму ХХ ст.
(2 год.)**

1. Філософсько-моральна проблематика творів П. Коельо.
2. Роман П. Коельо «Алхімік»: авторська концепція у творі, образ головного героя, символіка назви.
3. Своєрідність індивідуального стилю Р. Баха.
4. Шлях самовдосконалення головного героя у романі Р. Баха «Чайка Джонатан Лівінгстон».
5. Утвердження могутності розуму і духу в романі Р. Баха «Ілюзії».

Основні поняття: *постмодернізм, авторська концепція, символіка, філософська казка, алегорично-моральна притча.*

Завдання:

1. Виписати з літературознавчого словника значення понять «постмодернізм», «філософська казка», «алегорично-моральна притча»
2. Скласти бібліографію творів П. Коельо.

Обов'язкова література:

1. Бах Р. Чайка Джонатан Лівінгстон.
2. Коельо П. Алхімік.
3. Затонський Д. Finitalaideologia, или Постмодернизм как зеркало рухнувшей «суперсистемы» // Collegium – 1997. № 1. – С. 3-9.
4. Шалагінов Б. Сон, навіяний коханням: За казкою-притчею Пауло Коельо «Алхімік» // Зарубіжна література. – 2004. № 1. – С. 16-18.

Додаткова література:

1. Всі ми – діти світла (Інтерв'ю з американським письменником Ричардом Бахом / Пров. О. Бердник) // Всесвіт. – 1990. - № 2. – С. 127-129.
2. Одинець Л. П. Пауло Коельо в Україні: Враження від зустрічі з бразильським письменником, гостем Форуму видавців у Львові // Зарубіжна література в навчальних закладах . – 2004. - № 11. – С. 51-54.
3. Шостак А. Секрет популярності Пауло Коельо // Всесвіт. – 2004. - № 4. – С. 165-170.

Семинар № 21**Феномен колекціонування як метафора постмодернізму (2 год.)**

1. Феномен колекціонування і мотив каталогізації в літературі постмодернізму. Жанр психологічного триллера.
2. Роман Дж. Фаулза «Колекціонер»: тематика, проблематика, сюжет, образи головних героїв.
3. Особливості індивідуального стилю П. Зюскінда. Естетика інтертекстуальності в романі «Пафюмер. Історія одного вбивці».
4. Розвиток теми колекціонування і естетики потворного, жахливого у романі П. Акройда «Процес Елізабет Крі».

Основні поняття: *феномен колекціонування, мотив каталогізації, інтертекстуальність, естетика потворного, жахливого.*

Завдання:

1. Виписати з літературознавчого словника значення поняття «інтертекстуальність».
2. Скласти бібліографію творів Дж. Фаулза та П. Акройда.
3. Зробити презентацію про екранізацію роману П. Зюскінда «Пафюмер. Історія одного вбивці».

Обов'язкова література:

1. Акройд П. Процес Елізабет Крі.
2. Зюскінд П. Пафюмер. Історія одного вбивці
3. Фаулз Дж. Колекціонер.
4. Історія зарубіжної літератури ХХ ст.: навч. посіб. / [В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко та ін.]; За ред. В. І. Кузьменка. – 2-ге вид., стереотип. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 432 с. – (Серія «Альмамагер»).
5. Література Англії. ХХ століття: Навч. посібник / К.О.Шахова, Н.Ю.Жлуктенко, С.Д.Павличко та ін. — К.: Либідь, 1993. — 400 с.

Додаткова література:

1. Волощук Є. Створити досконалий аромат // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2003. – № 4.
2. Енциклопедія постмодернізму / За ред. Е. Вінквіста, В. Е. Тейлора; пер. з англ. В. Шовкуна. – К., 2003.
3. Киреева Н. В. Постмодернізм в зарубіжній літературі: Учеб. комплекс для студентів-філологів. – М., 2004.

VI. ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ (108 годин)**Модуль I (12 год.)****Тема 1. Давньогрецька література (6 год.).**

1. Лірика Давньої Греції: Тіртеї, Архілох, Солон, Алкеї, Сапфо, Анакреонт, Піндар).
2. Життя і творчість Арістофана. Сюжет трьох комедій Арістофана «Лісістрата», «Жаби», «Хмари» (або інші за вибором студента).
3. Езоп – легендарний античний байкар. Тематика і проблематика езопових байок. «Езопова мова».

Література:

1. Антична література: Хрестоматія / Упор. О. І. Білецький (у будь-якому виданні).
2. Содомора А. Жива античність. – Львів: Срібне слово, 2003.
3. Султанов Ю. І. У світі античної літератури: Посібник для вчителя. – Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2002.
4. Шалагінов Б. Б. Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ ст.: Іст.-естет. нарис. – К. Вид дім «КМ Академія», 2004.

Тема 2. Давньоримська література (6 год.).

1. Життя і творчість Плавта. Сюжет однієї з комедій Плавта (за вибором студента).
2. Життя і творчість Менандра. Сюжет однієї з комедій Менандра (за вибором студента).
3. Пізній античний роман (загальна характеристика романів «Дафніс і Хлоя» Лонга, «Сатирикон» Пертонія, «Метаморфози, або Золотий віслюк» Апулея).

Література:

1. Антична література: Хрестоматія / Упор. О. І. Білецький (у будь-якому виданні).
2. Содомора А. Жива античність. – Львів: Срібне слово, 2003.
3. Султанов Ю. І. У світі античної літератури: Посібник для вчителя. – Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2002.
4. Шалагінов Б. Б. Зарубіжна література: Від античності до початку XIX ст.: Іст.-естет. нарис. – К. Вид дім «КМ Академія», 2004.

Модуль II (16 год.)**Тема 3. Література Середньовіччя. (8 год)**

1. Кельтський епос: виконавці, основні мотиви. Скелі про Кухуліна. Кухулін як типовий епічний богатир.
2. “Пісня про Роланда” як вершина французького героїчного епосу. Історична основа та сюжет “Пісні про Роланда”.
3. Історична основа та сюжет “Пісні про мого Сіда”.
4. “Пісня про Нібелунгів” як результат тривалого розвитку традиційних епічних сюжетів; сполучення стародавньої героїки та куртуазного етикету в епосі.
5. Рицарський роман. Сюжет «Роману про Трістана та Ізольду». Літературне відлуння мотивів та образів оповідок про Трістана та Ізольду в українській літературі (Леся Українка, «Ізольда Білорука», поезії М. Рильського, М. Вороного та ін.) та світовій літературі.
6. Поезія трубадурів. Загальна характеристика. Приклади поезій.
7. Поезія вагантів. Загальна характеристика. Приклади поезій.

Основні поняття: кельтський епос, скела, сага, героїчний епос, рицарський роман, трубадури, ваганти.

Основна література:

1. Ирландский эпос / Библиотека всемирной лит. — Т. 8. — М., 1973. — С. 607–633; 652–663. Пісня про Роланда (у будь-якому виданні)
2. Пісня про мого Сіда (у будь-якому виданні)
3. Пісня про Нібелунгів (у будь-якому виданні)
4. Поезія трубадурів (у будь-якому виданні)
5. Поезія вагантів (у будь-якому виданні)
6. «Роман про Трістана та Ізольду» (у будь-якому виданні)
7. Ковбасенко Ю.І. Всесвітня література. Доба Середньовіччя // Тема. — 2000. — №3. — С. 16–30.
8. Кирилюк З. В. Література Середньовіччя: Посібник для вчителя. – Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2003. – С. 79-90.

Додаткова література:

1. Література західноєвропейського середньовіччя /за загальною редакцією Н. О. Висоцької Навчальний посібник. – 2-ге вид. «Історія зарубіжної літератури». – Вінниця: НОВА КНИГА, 2005. – 464 с.
2. Мелетинский Е.М. Кельтский эпос // История всемирной литературы: В 9-ти томах. Т. 2. — М., 1987. — С. 460–467.
3. Шалагінов Б. Б. Зарубіжна література: Від античності до початку XIX ст.: Іст.-естет. нарис. – К. Вид дім «КМ Академія», 2004.

4. Шаповалова М.С., Рубанова Г.Л., Моторний В.А. Історія зарубіжної літератури. — Львів, 1982. — С. 17–22.

Тема 4. Література доби Відродження (8 год.)

1. Італійська література: загальна характеристика “Канцоньєре” Ф. Петрарки; структура, тематика і проблематика твору Дж. Боккаччо «Декамерон»
2. Французька література: Франсуа Рабле «Гаргантюа і Пантагрюель»: структура, форми комічного: (іронія, грубий комізм, нищівна пародія, сатиричний гротеск).
3. Іспанська література: проблематика і художні особливості роману М. Сервантеса «Дон Кіхот». І. Франко про роман Сервантеса.
4. Література Відродження в Нідерландах і Німеччині: художня своєрідність «Похвали Глупоті» Еразма Роттердамського, сатирична спрямованість твору С. Бранта «Корабель дурнів».

Література:

1. Боккаччо Дж. «Декамерон» (у будь-якому виданні)
2. Брант С. Корабель дурнів / Пер. Ф. Скляр. — К., 1980.
3. Петрарка Франческо. Сонети (у будь-якому виданні)
4. Роттердамський Е. Похвала Глупоті. Домашні бесіди / Пер. В. Литвинов, Й. Кобів. — К., 1993.
5. Сервантес М. Премудрий гідальго Дон Кіхот з Ламанчі. Переклали М. Лукаш, А. Перепадя. — К., 1995.
6. Шалагінов Б. Б. Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ ст.: Іст.-естет. нарис. — К. Вид дім «КМ Академія», 2004.
7. Шаповалова М.С., Рубанова Г.Л., Моторний В.А. Історія зарубіжної літератури. — Львів, 1982. — С. 290–308.
8. Мороз М. Мігель де Сервантес Сааведра в українських перекладах і критиці. Бібліографічний покажчик // Сервантес і проблеми розвитку європейської прози: Зб. наук. праць. — Львів, 2000. — Вип. 1. — С. 34–41.
9. Парандовский Я. Петрарка // Иностранная литература. — 1974. — № 6. — С. 5–148.

Модуль ІІІ (18 год.)

Тема 5. Література ХVІІ століття (8 год.)

1. Поезія ХVІІ ст.: загальна характеристика творчості Л. Гонгори (Іспанія), Дж. Маріно (Італія), А. Гріфіуса, П. Флемінга (Німеччина), Дж. Донна (Англія).
2. Проза ХVІІ ст.:
  - а) Ідейно-художні особливості роману Ф. де Кеведо-і-Вельєгаса «Історія життя пройдисвіта, Пабло на ймення, зразка волоцюг і дзеркала крутійв» як класичного зразку крутійського роману.
  - б) «Принцеса Клевська» М. де Лафайєт як предтеча аналітичного психологічного роману.
  - в) Роман Г. Я. К. Гріммельсгаузена «Сімпліссимус» як вираз проблемно-естетичного синтезу німецької романної прози.
3. Поема Дж. Мільтона «Втрачений рай» як приклад взаємодії бароко і класицизму. Сюжет і проблематика поеми.

Література:

1. Гріммельсгаузен Г. Я. К. Симплиссимус. — М.: Худ. лит., 1976. — 559 с.

2. Кеведо Ф. Історія життя пройдисвіта, Пабло на ймення, зразка волоцюг і дзеркала крутіїв. – К., 1934 або Кеведо Ф. История жизни пройдохи по имени дон Паблос // Плутовской роман. – М.: Худ. лит., 1975. – С.65–178.
3. Лафайет М. де. Принцесса Клевская. – М.: Гослитиздат, 1959. – 173 с.
4. Мильтон Дж. Потерянный рай / Пер. с англ. А. Штейнберга. – М.: Худ. лит., 1982. – 414с.
5. Гарсиа Лорка Ф. Поэтический образ у дона Луиса де Гонгоры // Гарсиа Лорка Ф. Об искусстве. – М.: Искусство, 1971. – С.91–124.
6. Забабурова Н.В. Творчество Мари де Лафайет. – Ростов-на-Дону: Изд-во Рост. ун-та, 1985. – 176с.
7. Европейская поэзия XVII века. – М.: Худ. лит., 1977.
8. Морозов А. А. „Симплиссимус” и его автор. – Л., 1984.
9. Ніколенко О. М. Бароко, класицизм, просвітництво. Література XVII–XVIII століть: Посібник для вчителя. - Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2003.
10. Чамеев А.А. Джон Мильтон и его поэма „Потерянный рай”. – Л.: Изд-во Лен. ун-та, 1986. – 128 с.
11. Шалагінов Б. Б. Зарубіжна література: Від античності до початку XIX ст.:Іст.-естет. нарис. – К. Вид дім «КМ Академія», 2004.
12. Плавский З. Франсиско де Кеведо – человек, мыслитель, художник // Кеведо Ф. Избранное. – Л.: Худ. лит., 1980. – С. 3–10.

Тема 6. Література XVIII століття (10 год.)

1. Загальна характеристика поезії Р. Бернса.
2. Просвітницька проблематика роману Д. Дефо «Робінзон Крузо»
3. Філософсько-фантастичний роман Дж. Свіфта «Мандри Гуллівера».
4. Життя і творчість Вольтера. Жанр «філософська повість». Сюжет і проблематика однієї філософської повісті Вольтера («Простак», «Кандід» або ін.)
5. Антиклерикальна спрямованість роману Д. Дідро «Черниця».
6. Розвиток сентиментального роману: епістолярний роман Ж.-Ж. Руссо «Юлія або Нова Елоїза».
7. Загальна характеристика трилогії П. Бомарше про Фігаро.
8. Життя і творчість Ф. Шиллера.

Література:

1. Бернс Р. Поезії / Перекл. з англ. В. Мисик (будь-яке видання)
2. Вольтер. Філософські повісті (будь-яке видання).
3. Дефо Д.. «Робінзон Крузо», «Молль Флендерс»
4. Свіфт Дж. «Мандри Гуллівера»
5. Артамонов С. Д. Вольтер и его век: Кн. для учащихся. – М.:Просвещение, 1980. – 223 с.
6. Ковбасенко Ю. Література Просвітництва // Тема. — 2001. — № 3.
7. Ніколенко О. М. Бароко, класицизм, просвітництво. Література XVII– XVIII століть: Посібник для вчителя. – Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2003. – С. 176-208.
8. Шалагінов Б. Б. Зарубіжна література: Від античності до початку XIX ст.:Іст.-естет. нарис. – К. Вид дім «КМ Академія», 2004. – С.333-349.

Модуль IV (18 год.)

Тема 7. Зарубіжна література XIX ст. Романтизм (8 год)

9. В. Скотт – засновник жанру історичного роману. Художній синтез мистецтва та історичної науки, групи персонажів у романах В. Скотта. Елементи «виховного роману» у романі В. Скотта «Айвенго».

10. Романтичний історичний роман В. Гюго «Собор Паризької Богоматері»: сюжет, проблематика, система образів.
11. Моральна проблематика роману Н. Готорна «Червона літера».
12. Пенталогія про Шкіряну Панчоку Ф. Купера: тематика, проблематика, образи Натті Бампо, Чингачгука та ін.

Основна література:

1. Готорн Н. Червона літера.
2. Гюго В. Собор Паризької Богоматері.
3. Купер Ф. Звіробій (або інший роман з пенталогії за вибором студента)
4. Скотт В. Айвенго.
5. Наливайко Д.С., Шахова К. О. Зарубіжна література XIX ст. Доба романтизму. — Тернопіль: Богдан, 2001. – С. 144–168.
6. Наливайко Д.С. Віктор Гюго. Життя і творчість. — К., 1976.
7. Пожар Т. Історична тема в художній прозі. Вальтер Скотт «Айвенго» // Зарубіжна література та культура в середніх навчальних закладах України. – 2004. - № 38. – С. 16-21.
8. Пригодій С. М., Горенко О. П. Американський романтизм. Полікритика. Навч. посібник. – К.: Либідь, 2006. – 440 с.

Тема 8. Зарубіжна література XIX ст. Реалізм (10 год.)

1. Роман Стендаля «Червоне і чорне»: сюжет, проблематика, образ Жюльєна Сореля. Символіка назви та підзаголовку роману. Психологізм роману.
2. Соціально-психологічний роман Г. Флобера «Пані Боварі»: сюжет, проблематика, образ головної героїні. Об'єктивний метод Флобера. Сенс поняття «боварізму».
3. Роман Л. Толстого «Анна Кареніна»: проблематика твору («думка сімейна» і «думка народна»), дві основні сюжетні лінії в романі (Анна – Вронський, Левін - Кіті).
4. Особливості реалізму Ч. Діккенса. Будь-який роман Ч. Діккенса (за вибором студента): сюжет, проблематика, система образів.
5. Англійський жіночий роман. Автобіографічний роман Ш. Бронте «Джейн Ейр»: сюжет, тематика, проблематика. Новаторство Ш. Бронте у створенні образу головної героїні.

Література:

20. Бронте Ш. Джейн Ейр.
21. Діккенс Ч. Домбі і син (або ін. за вибором студента)
22. Стендаль. Червоне і чорне.
23. Толстой Л. Анна Кареніна.
24. Флобер Г. Пані Боварі.
25. Зарубежные писатели: в 2 ч. – М., Просвещение, 1997.
26. Затонський Д. В. Європейський реалізм XIX в. Линии и лики. – К., 1984.
27. Кулешов В. И. История русской литературы XIX века: Учебное пособие для вузов. – 3-е изд., доп. и исправл. – М.: Академический Проект: Фонд «Мир», 2005.
Лібман З. Я. Чарльз Діккенс: Життя і творчість. – К., 1982.
28. Михальская Н. П., Луков В. А., Завьялова А. А. и др. История зарубежной литературы XIX века. Учебное пособие в 2-х частях. – М., 1991.
29. Реизов Б. Г. Французский роман XIX века. – М., 1977.

Модуль V (22 год.)

Тема 9. Новаторство у поезії межі XIX-XX ст. (6 год.)

1. Уолт Уїтмен – реформатор американської поезії. Новаторство віршування

- У.Уйтмена. «Листя трави»: історія створення, провідні теми й мотиви.
- Європейський авангардизм і поетична реформа Г.Аполлінера. Експериментальна поетика Гійома Аполлінера: збірка «Каліграми. Вірші Миру і Війни».
  - Поезія «чистого мистецтва» та її представники в російській літературі. Особливості художнього методу А.А.Фета
  - Загальна характеристика творчості Р.М.Рільке.

Література:

- Бенедиктова Т.Д. Поезія У.Уйтмена. – М., 1982.
- Бухштаб Б.Я. А.А.Фет. Очерк жизни и творчества. – Л., 1974.
- Волощук Є.В. Аполлінер і розвиток французької та європейської авангардистської поезії. // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2003. - №10. – с.40-48.
- Орфей ХХ століття. Райнер Марія Рільке // Зарубіжна література. – 2000. - № 11 (171). – С. 4-48.
- Чуковский К.И. Мой Уитмен. Его жизнь и творчество. – М., 1969.
- Хартвиг Ю. Аполлинер / пер. с польск. – М., Издательство «Прогресс», 1971. – 448 с.

Тема 10. Зарубіжна проза межі XIX-XX ст. (10 год.)

- Естетизм як основа світогляду і філософія життя О.Уайльда. Роман «Портрет Доріана Грея»: основна ідея, моральна проблематика, головні образи.
- Р.Л.Стівенсон як фундатор і теоретик неоромантизму. Загальна характеристика творчості.
- А. Конан-Дойл як майстер детективного жанру. Новели про Шерлока Холмса: специфіка композиції, образ головного героя і його помічника, дедуктивний метод. Традиції світової літератури цього жанру.
- Особливості новелістики Т. Манна.
- Особливості творчості Джека Лондона. Проблематика «Північних оповідань».

Література:

- Какабадзе Н. Томас Манн: Грани творчества. – Тбилиси, 1985.
- Міщук В. Своєрідність естетизму Оскара Уайльда і його роман «Портрет Доріана Грея» // Відродження. – 1994. - №8. – С.21-27.
- Олдингтон Р. Стівенсон. Портрет бунтаря. – М., 1973.
- Парандовский Я. Алхимия слова. – М., 1990.
- Старцев А. И. От Уитмена до Хемингуэя (О'Генри, Т. Драйзер, С. Фицджеральд, У. Фолкнер, Э. Хемингуэй). М., «Советский писатель», 1972.
- Стоун И. Моряк в седле. Перевод. М., Молодая гвардия, 1960.
- Чапек К. Холмсиана или о детективном романе. – Полн. собр. соч. В 7 тт., т.7- М., 1977.
- Шахова К.О. Оскар Вайльд // Зарубіжна література, 2004. - № 6-7. – С.29-35.

Тема 11. Зарубіжна драматургія межі XIX-XX ст. (6 год.)

- Загальна характеристика творчості Бернарда Шоу. Драма-дискусія «Пігмаліон» Шоу: тематика, проблематика, сюжет, головні образи.
- Втілення принципів символістської драми у п'єсі М. Метерлінка «Синій птах».
- Новаторство драматургії А.П.Чехова. тематика і проблематика драми «Вишневий сад».

Література:

11. Зингерман К.И. Очерки истории драмы XX века. Чехов, Стриндберг, Ибсен, Метерлинк, Пиранделло, Брехт, Гауптман, Лорка, Ануй. / Зингерман К.И. – М., 1979.
12. Образцова А.Г. Бернард Шоу и европейская театральная культура на рубеже XIX-XX веков. – М., 1974.
13. Шах-Азизова Т. К. Пьесы Чехова и их судьба. / Чехов А. П. Драматические произведения в 2-х томах. Т. 1. – Л.: Искусство, 1985. С. 3- 32.
14. Хьюз Э. Бернард Шоу. – М., «Молодая гвардия», 1966.

Модуль VI (22 год.)

Тема 12. Художні особливості і проблематика американської літератури XX ст. (10 год.)

1. Тематика і проблематика творчості Теодора Драйзера (критичного реалізму початку 20 століття).
2. Загальна характеристика творчості Е. Хемінгуея («Прощай, зброя!»: «Фиеста»).
3. Тема «руйнування американської мрії» у творах С. Фіцджеральда «Великий Гетсбі»: проблематика, сюжет, головні образи.
4. Роман-притча В. Голдінга «володар мух»: тематика проблематика, сюжет, символіка твору.
5. Проблематика твору Д. Селінджера «Над прірвою у житі». Образ головного героя.

Література:

1. Лидский Ю. Творчество Э.Хемингуэя. Киев, 1973.
2. Горбунов А. Романы Фицджеральда. М., 1974.
3. Засурский Я. Американская литература XX в. – М., 1966.
4. Мендельсон М. Современный американский роман. М., 1964.
5. Несторова Л. Молодий герой і Америка. За романом Дж.Д. Селінджера «На прірвою у житі»// Зарубіжна література. – 2006. – №8. – С. 20-21.
6. Палиевский П. Пути реализма. М., 1974.
7. Старцев А. И. От Уитмена до Хемингуэя (О'Генри, Т. Драйзер, С. Фицджеральд, У. Фолкнер, Э. Хемингуэй). М., «Советский писатель», 1972.
8. Ярошевец С.І. «Ми ж не дикуни». Роман Вільяма Голдінга «Володар мух» як літературна притча// Зарубіжна література. – 2000. – № 1. – С. 38-45.

Тема 13. Модернізм і постмодернізм в літературі XX ст. (12 год.)

1. Життя і творчість А. де Сент-Екзюпері. Філософська казка «Маленький принц»: проблематика, жанрова своєрідність.
2. Антифашистські твори Г. Грасса. Сатира і пародія у романі «Бляшаний барабан».
3. Інтелектуальна проза А. Мердок. Сюжет і проблематика роману «Чорний принц».
4. Італійський постмодернізм: роман У. Еко «Ім'я рози». Символічний образ бібліотеки-лабіринту.
5. Інтелектуальна гра як основа художньої структури прози Х.Л. Борхеса. («Вавилонська бібліотека», «Сад з розгалуженими стежками», «Дім Амфітріона»).
6. Я. Л. Вишневецький – автор інтелектуальних романів «в добу Інтернету». Образ-символ Інтернету в романі «Самотність у Мережі».

Література:

1. Григоренко О. «Чого не можна висловити, про те потрібно писати»: особливості любовного дискурсу в романі Е. Єлінек // Вікно у світ. — 2008. — № 1 (22). — С. 122–129.
2. Історія зарубіжної літератури XX ст.: навч. посіб. / [В. І. Кузьменко, О. О.

- Гарачковська, М. В. Кузьменко та ін.]; За ред. В. І. Кузьменка. – 2-ге вид., стереотип. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 432 с. – (Серія «Альмамагер»).
3. Карельский А. Учение шоком. Проза Г. Грасса / От героя к человеку. – М., 1990.
  4. Скоцик Л. Подорож у Всесвіті. Життєві уроки маленького принца за твором А. де Сент-Екзюпері «Маленький принц» // «ЗЛ». – 2006. - № 12 (460). – С. 12-13.
  5. Таранік-Ткачук К. В. Кохання через Інтернет як об'єкт художнього дослідження (Нотатки про роман «Самотність у мережі» Я. Л. Вишневіського) // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2009. – № 7-8. – С. 90-93.

Таблиця 6.1

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль I			
Історія зарубіжної літератури Античної доби			
Тема 1. Давньогрецька література (6 год.)	Індивідуальне заняття	5	I
Тема 2. Давньоримська література (6 год.)	Індивідуальне заняття	5	I
Змістовий модуль II.			
Історія зарубіжної літератури Середньовіччя та Відродження			
Тема 3. Література Середньовіччя. (8 год)	Індивідуальне заняття	5	II
Тема 4. Література доби Відродження (8 год.)	Індивідуальне заняття	5	II
Змістовий модуль III.			
Історія зарубіжної літератури XVII-XVIII ст.			
Тема 5. Література XVII століття (8 год.)	Індивідуальне заняття	5	III
Тема 6. Література XVIII століття (10 год.)	Індивідуальне заняття	5	III
Змістовий модуль IV.			
Історія зарубіжної літератури XIX ст.			

Тема 7. Зарубіжна література XIX ст. Романтизм (8 год)	Індивідуальне заняття	5	IV
Тема 8. Зарубіжна література XIX ст. Реалізм (10 год.)	Індивідуальне заняття	5	V
Змістовий модуль V. Історія зарубіжної літератури кінця XIX – першої половини XX ст.			
Тема 9. Новаторство у поезії межі XIX-XX ст. (6 год.)	Індивідуальне заняття	5	VI
Тема 10. Зарубіжна проза межі XIX-XX ст. (10 год.)	Індивідуальне заняття	5	VII
Тема 11. Зарубіжна драматургія межі XIX-XX ст. (6 год.)		5	VIII
Змістовий модуль VI. Історія зарубіжної літератури 60-х рр. XX – початку XXI ст.			
Тема 12. Художні особливості і проблематика американської літератури XX ст. (10 год.)	Індивідуальне заняття	5	IX
Тема 13. Модернізм і постмодернізм в літературі XX ст. (12 год.)	Індивідуальне заняття	5	X
<i>Разом: 108 год.</i>	<i>Разом: 65 балів</i>		

VII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Історія зарубіжної літератури» оцінюються замодульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Кількість балів за одиницю	Кількість одиниць до розрахунку	Всього
1.	Відвідування лекцій	1	21	21
2.	Відвідування семінарів	1	21	21
3.	Виконання завдання із самостійної роботи	5	13	65
4.	Робота на семінарському занятті	10	16	160
5.	Модульна контрольна робота	25	6	150
Максимальна кількість балів		417		
Коефіцієнт		4,2		

Максимальну кількість балів **417**, набрану студентом, за допомогою коефіцієнта **4,2** переводимо в рейтингові показники успішності (до 100 балів), що становить підсумковий бал поточного контролю. На основі цієї суми виставляємо оцінку за шкалою ECTS.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 8.2

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням

			дисципліни
--	--	--	------------

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл. 8.3.

Таблиця 8.3

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу бакалавра на семінарських, практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється з використанням роздрукованих завдань.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

VIII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні*: вправи.

2) **За логікою передачі і сприймання навчальної інформації**: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) **За ступенем самостійності мислення**: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) **За ступенем керування навчальною діяльністю**: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) **Методи стимулювання інтересу до навчання**: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

IX. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю);

X. Питання для підготовки до ПМК (залік)

Модуль 1

Антична література

1. Поняття міфу. Міф і казка. Різновиди міфів. Основні цикли давньогрецьких міфів.
2. Сюжет і проблематика поеми Гомера «Іліада».
3. Сюжет і головні мотиви поеми Гомера «Одіссея».
4. Афіньська трагедія і комедія. Есхіл. Софокл. Евріпід. Арістофан
5. Лірика Давньої Греції: Тиртей, Архілох, Солон, Алкей, Сапфо, Анакреонт, Піндар).
6. Езоп – легендарний античний байкар. «Езопова мова».
7. Творчість Вергілія як ідеолога «золотої доби» Августа. «Енеїда».
8. Творча спадщина Горація. Ода «До Мельпомени».
9. «Метаморфози» Овідія.
10. Пізній античний роман («Дафніс і Хлоя» Лонга, «Сатирикон» Пертонія, «Метаморфози, або Золотий віслук» Апулея).

Модуль 2

Література Середньовіччя та Відродження (4 год.)

1. Література Середньовіччя, її основні риси та періодизація.
2. Класичний героїчний епос “Пісня про Роланда”, “Пісня про мого Сіда”, “Пісня про Нібелунгів”.
3. “Роман про Трістана та Ізольду”: проблематика, система образів, значення для художньої прози епохи.

4. Поезія вагантів та її значення для розвитку антиаскетичних і демократичних мотивів середньовічної літератури.
5. “Божественна комедія” Данте.
6. Загальна характеристика літератури доби Відродження.
7. Франческо Петрарка. Збірка ліричних поезій “Канцоньєре”.
8. Значення Петрарки для розвитку європейської лірики.
9. “Декамерон” Джованні Боккаччо.
10. Роман Рабле “Гаргантюа і Пантагрюель”.
11. Роман Сервантеса “Дон Кіхот”.
12. Творчість В. Шекспіра. “Шекспірівське питання”. Вічні образи В.Шекспіра.

Модуль 3

Література XVII-XVIII ст.

1. Основні напрями літератури XVII ст. – бароко і класицизм.
2. Філософська драма Кальдерона «Життя – це сон»
3. Трагедія як провідний жанр літератури класицизму. Трагедії П. Корнеля і Ж. Расіна
4. «Висока» комедія Мольєра.
5. Поезія XVII ст.: Л. де Гонгора (Іспанія), Дж. Маріно (Італія), А. Гріфіус, П. Флемінга (Німеччина), Дж. Донна (Англія).
6. Роман Ф. де Кеведо-і-Вельєгаса «Історія життя пройдисвіта, Пабло на ймення, зразка волоцюг і дзеркала крутіїв» як класичного зразку крутійського роману.
7. «Принцеса Клевська» М. де Лафайєт як предтеча аналітичного психологічного роману.
8. Роман Г.Я.К.Гріммельсгаузена «Сімпліссимус».
9. Поема Дж. Мільтона «Втрачений рай» як приклад взаємодії бароко і класицизму. Сюжет і проблематика поеми.
10. Загальна характеристика поезії Р. Бернса.
11. Просвітницька проблематика роману Д. Дефо «Робінзон Крузо»
12. Філософсько-фантастичний роман Дж. Свіфта «Мандри Гуллівера».
13. Творчість Вольтера. Жанр «філософська повість».
14. Антиклерикальна спрямованість роману Д. Дідро «Черниця».
15. Розвиток сентиментального роману: епістолярний роман Ж.-Ж. Руссо «Юлія або Нова Елоїза».
16. Загальна характеристика трилогії П. Бомарше про Фігаро.
17. Життя і творчість Ф. Шиллера.
18. Роман Й. В. Гете «Страждання юного Вертера». Рецепція роману у суспільстві.
19. Філософська трагедія «Фауст». Колізія Фауст — Мефістофель.

Модуль 4

Література XIX ст.

1. Загальна характеристика романтизму. Течії романтизму.
2. Особливості німцького романтизму.
3. Загальна характеристика творчості Г. Гейне.
4. Своєрідність творчості Е. Т. А. Гофмана.
5. Етапи розвитку англійського романтизму.
6. Загальна характеристика творчості Дж. Г. Байрона.
7. В. Скотт – засновник жанру історичного роману.
8. Специфіка розвитку романтизму у Франції.
9. Романтичний історичний роман В. Гюго «Собор Паризької Богоматері».
10. Особливості розвитку американського романтизму.
11. Засновник американської новелістики В. Ірвінг.

12. Пенталогія про Шкіряну Панчоу Ф. Купера.
13. Загальна характеристика новелістики Е. По.
14. Роман Н. Готорна «Червона літера».
15. Особливості польського романтизму.
16. Поетичний цикл А. Міцкевича «Кримські сонети».
17. Загальна характеристика російського романтизму.
18. Романтичні поеми М. Ю. Лермонтова «Демон» і «Мцирі».
19. Загальна характеристика реалізму.
20. Специфіка розвитку реалізму у Франції.
21. «Людська комедія» О. де Бальзака: загальна характеристика.
22. Роман Стендаля «Червоне і чорне».
23. Об'єктивний метод Флобера. Соціально-психологічний роман Г. Флобера «Пані Боварі».
24. Новаторський характер творчості Ф. М. Достоєвського. Роман «Злочин і кара».
25. Роман Л. Толстого «Анна Кареніна»: проблематика твору («думка сімейна» і «думка народна»).
26. Особливості реалізму Ч. Діккенса.
27. Автобіографічний роман Ш. Бронте «Джейн Ейр».

Модуль 5

Література кінця XIX – першої половини XX ст.

1. Загальна характеристика напрямку натуралізму.
2. Е. Золя як теоретик і письменник натуралізму. Цикл романів «Ругон-Маккари»
3. Загальна характеристика напрямку символізму.
4. Поетична збірка Ш. Бодлера «Квіти зла».
5. Особливості поезії П. Верлена.
6. Своєрідність творчості А. Рембо.
7. Символізм у російській поезії. Поезія О. Блока.
8. Акмеїзм. Творчість М. Гумільова і А. Ахматової.
9. Футуризм. Особливості поезії В. Маяковського.
10. Імажинізм. Поезія Сергія Єсеніна.
11. Уолт Уїтмен – реформатор американської поезії. Загальна характеристика книги «Листя трави».
12. Естетизм як основа світогляду і філософія життя О.Уайльда. Роман «Портрет Доріана Грея».
13. Роль Ібсена в розвитку нової європейської драматургії. Принципи нової драми Г.
14. Драма-дискусія Бернарда Шоу. П'єса «Пігмаліон».
15. Теорія епічного театру Б. Брехта. Втілення принципів епічного театру у п'єсі «Матінка Кураж та її діти».
16. Своєрідність творчості Ф. Кафки. Новела «Перетворення».
17. М. Пруст «у пошуках втраченого часу»: особливості стилю.
18. Міфологізм у модерністському романі Дж. Джойса «Улісс».
19. Літературний екзистенціалізм. Філософський і дидактичний смисл роману А. Камю «Чума».

Модуль 6

Література 60-х рр. XX – початку XXI ст.

1. Загальна характеристика «театру абсурду». «Носоріг» Е. Йонеска.
2. Загальна характеристика «нового роману». Риси «нового роману» ув романі Н.

- Саррот «Золоті плоди».
3. Напрямок критичного реалізму початку 20 століття: творчість Т. Драйзера.
  4. Особливості творчості Е. Хемінгуей.
  5. Тема «руйнування американської мрії» в романі С. Фіцджеральда «Великий Гетсбі».
  6. Філософський сенс роману-притчі В. Голдінга «Володар мух».
  7. Проблематика твору Д. Селінджера «Над прірвою у житті».
  8. Філософська казка А. де Сент-Екзюпері «Маленький принц».
  9. Сатира і пародія в романі Г. Грасса «Бляшаний барабан».
  10. Фантастичне і сатиричне в романі М. Булгакова «Майстер і Маргарита».
  11. Художні особливості «магічного реалізму» як художнього методу. Роман Г. Маркеса «Сто років самотності».
  12. Інтелектуальна проза А. Мердок. Сюжет і проблематика роману «Чорний принц».
  13. Роман Дж. Фаулза «Колекціонер»: тематика, проблематика, сюжет, образи головних героїв.
  14. Філософська проблематика роману П. Коельо «Алхімік».
  15. Своєрідність індивідуального стилю Р. Баха. Роман «Чайка Джонатан Лівінгстон».
  16. Феномен колекціонування в літературі постмодернізму. Роман Дж. Фаулза «Колекціонер».
  17. Естетика інтертекстуальності в романі П. Зюскінда «Пафюмер. Історія одного вбивці».
  18. Італійський постмодернізм: роман У. Еко «Ім'я рози». Символічний образ бібліотеки-лабіринту.
  19. Жанр психологічного триллера. Роман П. Акройда «Процес Елізабет Крі».
  20. Специфіка творчості Х.Л. Борхеса.
  21. Я. Л. Вишневський – автор інтелектуальних романів «в добу Інтернету».

XI. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна: Художні тексти

Антична література

1. Гомер. Іліада. Одиссея.
2. Софокл. Едіп-цар.
3. Евріпід. Медея.
4. Вергілій. Енеїда.
5. Сапфо. Лірика.

Література Середньовіччя та Відродження

6. Данте. Божественна комедія.
7. Пісня про Роланда.
8. Роман про Трістана та Ізольду
9. Шекспір В. Сонети. Гамлет. Дванадцять ніч. Буря.
10. Боккаччо Дж. Декамерон.
11. Петрарка Франческо. Сонети.
12. Сервантес М. Премудрий гідальго Дон Кіхот з Ламанчі.

Література XVII-XVIII ст.

13. Кальдерон де ла Барка П. Життя – це сон
14. Корнель П. Сід.
15. Расін Ж. Федра.
16. Мольєр Ж.-Б. Тартюф.
17. Гриммельсгаузен Г. Я. К. Симплиссимус.
18. Кеведо Ф. Історія життя пройдисвіта, Пабло на ймення, зразка волоцюг і дзеркала

крутіїв.

19. Бернс Р. Поезії.
20. Вольтер. Філософські повісті.
21. Дефо Д. Робінзон Крузо. Молль Флендерс.
22. Свіфт Дж. «Мандри Гуллівера»
23. Гете Й. В. Страждання юного Вертера. Фауст.

Література XIX ст.

24. Гейне Г. Книга пісень (у будь-якому виданні)
25. Байрон Дж. Г. Паломництво Чайльд Гарольда (у будь-якому виданні)
26. Міцкевич А. «Кримські сонети» (у будь-якому виданні)
27. Лермонтов М. Ю. Демон. Мцирі
28. Гофман Е. Т. А. Золотий горнець. Малюк Цахес на прізвисько Цинобер.
29. Ірвінг В. Ріп Ван Вінкль. Сонна лощина.
30. По Е. Золотий жук. Вбивство на вулиці Морг. Таємниця дому Ашерів. Маятник і провалля.
31. Готорн Н. Червона літера.
32. Гюго В. Собор Паризької Богоматері.
33. Купер Ф. Звіробиї (або інший роман з пенталогії за вибором студента)
34. Скотт В. Айвенго.
35. Бронте Ш. Джейн Ейр.
36. Діккенс Ч. Домбі і син (або ін. за вибором студента)
37. Стендаль. Червоне і чорне.
38. Толстой Л. Анна Кареніна.
39. Флобер Г. Пані Боварі.
40. Бальзак О. Батько Горіо. Гобсек
41. Достоєвський Ф. М. Злочин і кара.

Література кінця XIX – першої половини XX ст.

42. Золя Е. Кар'єра Ругонів.
43. Бодлер Ш. Квіти зла.
44. Верлен П. Лірика.
45. Рембо А. Лірика.
46. Блок А. Стихотворення.
47. Есенин С. Стихотворення.
48. Маяковский В. Стихотворення.
49. Ахматова А. Стихотворення.
50. Уїтмен У. Листя трави.
51. Уайльд. О. Портрет Доріана Грея.
52. Ібсен Г. Ляльковий дім.
53. Камю А. Сторонній. Чума.
54. Брехт Б. Матінка Кураж та її діти.
55. Джойс Дж. Улісс
56. Кафка Ф. Перетворення
57. Пруст М. У пошуках втраченого часу.

Література 60-х рр. XX – початку XXI ст.

58. Саррот Н. Золоті плоди.
59. Йонеско Е. Носоріг.
60. Булгаков М. Майстер і Маргарита.
61. Маркес Г. Сто років самотності.
62. Голдінг В. Володар мух.
63. Селінджер Д. Над прірвою у житті.
64. Сент-Екзюпері А. Маленький принц

65. Грасс Г. Бляшаний барабан.
66. Мердок А. Чорний принц.
67. Борхес Х. Л. Вавилонська бібліотека. Сад з розгалудженими стежками.
68. Еко У. Ім'я рози.
69. Бах Р. Чайка Джонатан Лівінгстон.
70. Коельо П. Алхімік.
71. Зюскінд П. Пафюмер. Історія одного вбивці
72. Фаулз Дж. Колекціонер.
73. Акройд П. Процес Елізабет Крі.

Підручники і хрестоматії:

1. Алхімія слова живого. Французький роман 1945–2000 рр.: Навч. посібник / М. Мільнер, Ж. Бесьер, Б. Бланкманта ін. — К.: Промінь, 2005. — 383 с.
2. Антична література // Тема. На допомогу вчителю зарубіжної літератури. — 1998. № 1. — С. 14-17.
3. Давиденко Г. Й. Величко М. О. Історія зарубіжної літератури XVII–XVIII століття: Навч. посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2007. — 292 с.
4. Історія зарубіжної літератури XX ст.: навч. посіб. / [В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко та ін.]; За ред. В. І. Кузьменка. — 2-ге вид., стереотип. — К.: ВЦ «Академія», 2012. — 432 с. — (Серія «Альмамагер»).
5. История всемирной литературы: в 9 т. — М., 1991.
6. Кирилюк З. В. Література Середньовіччя: Посібник для вчителя. — Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2003. — С. 79-90.
7. Ковбасенко Ю.І. Всесвітня література. Доба Середньовіччя // Тема. —2000. — №3. — С. 69-87.
8. Ковбасенко Ю. Література Просвітництва // Тема. — 2001. — № 3.
9. Література Англії. XX століття: Навч. посібник / К.О.Шахова, Н.Ю.Жлуктенко, С.Д.Павличко та ін. — К.: Либідь, 1993. — 400 с.
10. Кулешов В. И. История русской литературы XIX века: Учебное пособие для вузов. — 3-е изд., доп. и исправл. — М.: Академический Проект: Фонд «Мир», 2005.
11. Наливайко Д.С., Шахова К. О. Зарубіжна література XIX ст. Доба романтизму. — Тернопіль: Богдан, 2001. — С. 24–28, 72–85.
12. Ніколенко О.М. Поезія французького символізму. — Харків, 2003.
13. Ніколенко О. М. Бароко, класицизм, просвітництво. Література XVII–XVIII століть: Посібник для вчителя. - Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2003.
14. Соколов А. Г. История русской литературы конца XIX – начала XX века: Учеб. — 5-изд., испр. — М.: Высш. шк., 2006. — 432 с.
15. Султанов Ю. І. У світі античної літератури: Посібник для вчителя. — Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2002.
16. Шалагінов Б. Б. Зарубіжна література: Від античності до початку XIX ст.: Іст.-естет. нарис. — К. Вид дім «КМ Академія», 2004.

Додаткова:

Наукова і навчально-методична література:

1. Андреев Л.Г. Современная литература Франции. 60-е годы. — М., 1977.
2. Антология французского театрального авангарда. — М., 1992.
3. Артамонов С. Д. Вольтер и его век: Кн. для учащихся. — М.: Просвещение, 1980. — 223 с.
4. Бахтин М. М. полифонический роман Достоевского и его освещение в критической

- літературе // Бахтин М. М. – К.: «NEXТ», 1994. – С. 207-281.
5. Булгаков М. А. Жизнь господина де Мольера. – М.: Мол. гвард., 1991. 224 с.
  6. Великовский С. Грани «несчастливого сознания». Театр, проза, эстетика А. Камю. – М., 1973.
  7. В мире Блока. Сборник статей / Сост.: А. Михайлов, С. Лесневский. – М.: Сов. писатель, 1981.
  8. В мире Есенина. Сб. статей. – М., 1986.
  9. Голенищев-Кутузов И. Н. Творчество Данте и мировая культура. – М., 1971.
  10. Горбунов А. Романы Фицджеральда. М., 1974.
  11. Данте і Україна / Уклад М. Стріха. – К., 2000.
  12. Дунаев М. М. О романе М. А. Булгакова «Майстер і Маргарита». – М., 2005.
  13. Засурский Я. Американская литература XX в. – М., 1966.
  14. Зарубежные писатели: в 2 ч. – М., Просвещение, 1997.
  15. Затонский Д. В. Европейский реализм XIX в. Линии и лики. – К., 1984.
  16. Затонский Д. В. Зеркала искусства. – М., 1989.
  17. Затонский Д. Finitalaidologia, или Постмодернизм как зеркало рухнувшей «суперсистемы» // Collegium – 1997. № 1. – С. 3-9.
  18. Земсков В. Габриэль Гарсиа Маркес. – М.: Худож. лит., 1986.
  19. Зингерман К. И. Очерки истории драмы XX века. Чехов, Стриндберг, Ибсен, Метерлинк, Пиранделло, Брехт, Гауптман, Лорка, Ануи. / Зингерман К. И. – М., 1979.
  20. Зонина Л. Тропы времени. Заметки об исканиях французских романистов (60-е–70-е гг.). — М., 1984.
  21. Енциклопедія постмодернізму / За ред. Е. Вінквіста, В. Е. Тейлора; пер. з англ. В. Шовкуна. – К., 2003.
  22. Катанян В. Маяковский: Хроника жизни и деятельности. – М., 1985.
  23. Карельский А. Учение шоком. Проза Г. Грасса / От героя к человеку. – М., 1990.
  24. Киреева Н. В. Постмодернизм в зарубежной литературе: Учеб. комплекс для студентов-филологов. – М., 2004.
  25. Коренева М. М. Литературное измерение абсурда // Художественные ориентиры зарубежной литературы XX века. – М., 2002.
  26. Кун М. А. Легенди та міфи стародавньої Греції. – К., 1993.
  27. Лібман З. Я. Чарльз Діккенс: Життя і творчість. – К., 1982.
  28. Лидский Ю. Творчество Э. Хемингуэя. Киев, 1973.
  29. Мендельсон М. Современный американский роман. М., 1964.
  30. Моруа А. Прометей, або Життя Оноре де Бальзака. – К., 1984.
  31. Наливайко Д. С. Віктор Гюго. Життя і творчість. — К., 1976.
  32. Наливайко Д. Бальзак. – К., Дніпро, 1985.
  33. Ніколенко О. М. Від Флобера до Аполлінера. Французька література другої половини XIX – поч. XX століття: Посібник // Тема. – 2005. - №3-4
  34. Обломиевский Д. Французский символизм. – М., 1973.
  35. Образцова А. Г. Бернард Шоу и европейская театральная культура на рубеже XIX-XX веков. – М., 1974.
  36. Орлов Вл. Перепутья. Из истории русской поэзии начала XX века. – М.: Худож. лит., 1976. – 366 с.
  37. Парандовский Я. Петрарка // Иностранная литература. — 1974. — № 6. — С. 5–148.
  38. Плавский З. Франсиско де Кеведо – человек, мыслитель, художник // Кеведо Ф. Избранное. – Л.: Худ. лит., 1980. – С. 3–10.
  39. Покальчук Ю. Сучасна латиноамериканська проза. – К.: Дніпро, 1978.
  40. Пригодій С. М., Горенко О. П. Американський романтизм. Полікритика. Навч. посібник. – К.: Либідь, 2006. – 440 с.
  41. Прокушев Ю. Сергей Есенин. Образ. Стихи. Эпоха – М., 1985.
  42. Реизов Б. Г. Французский роман XIX века. – М., 1977.
  43. Содомора А. Жива античність. – Львів: Срібне слово, 2003.

44. Старцев А. И. От Уитмена до Хемингуэя (О'Генри, Т. Драйзер, С. Фицджеральд, У. Фолкнер, Э. Хемингуэй). М., «Советский писатель», 1972.
45. Хейберг Х. Генрик Ибсен. – М., 1975.
46. Храповицкая Г.Н. Ибсен и западноевропейская драма его времени. – М., 1979.
47. Чамеев А.А. Джон Мильтон и его поэма „Потерянный рай”. – Л.: Изд-во Лен. ун-та, 1986. – 128 с.
48. Чирков О. Бертольд Брехт. Життя і творчість. – К., 1981.
49. Шостак А. Секрет популярності Пауло Коельо // Всесвіт. – 2004. - № 4. – С. 165-170.
50. Яновская Л. М. Творческий путь Михаила Булгакова. – М., 1983.